

METODYK XXX

KLUCZBORK, czerwiec 2025

POWIATOWY OŚRODEK DOSKONALENIA

NAUCZYCIELI W KLUCZBORKU

PLACÓWKA AKREDYTOWANA

46-200 KLUCZBORK ul. Mickiewicza 10 tel. 77 418-72-49

www.podnkluczbork.pl e-mail: podn@podnkluczbork.pl; podn@powiatkluczborski.pl

METODYK XXX

Materiały dydaktyczne i informacyjne

Redakcja: Anna Dzierżan, Zofia Wietrzyk

Skład: Anna Dzierżan

Korekta: Zofia Wietrzyk, Anna Dzierżan

Wydawca: Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku

Nakład: 300 egzemplarzy

WSTĘP	4
I. WOKÓŁ OŚWIATY	5
ANNA DZIERŻAN, „PRZYSZŁOŚĆ MA FACH W RĘKU, WIEDZĘ W GŁOWIE I PASJĘ W SERCU” – WYWIAD Z PRZEMYSŁAWEM ZIÓŁKOWSKIM DYREKTOREM ZESPOŁU SZKÓŁ NR 1 W KLUCZBORKU	6
HARRY A. P. DUDA, JAK WOLNOŚĆ MOŻE ZNIEWALAĆ (4).....	10
ZOFIA WIETRZYK, ROZWÓJ DORADZTWA METODYCZNEGO W POLSCE: KLUCZ DO JAKOŚCI EDUKACJI I WYZWANIA PRZYSZŁOŚCI	14
II. WSPÓLNIE W EUROPIE	18
JUSTYNA GEMBARA, PORÓWNANIE SYSTEMÓW DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W POLSCE I REPUBLICE CZESKIEJ. REFLEKSJE PO SPOTKANIU Z NAUCZYCIELEM Z REPUBLIKI CZESKIEJ	19
III. ZGODNIE Z PRAWEM	25
ANNA DZIERŻAN, AWANS ZAWODOWY NAUCZYCIELI NA STOPIEŃ NAUCZYCIELA MIANOWANEGO – CZĘŚĆ 2	26
IV. NASZYM ZDANIEM	35
ANNA DZIERŻAN, PEDEUTOLOGIA - NAUKA, KTÓRA SIĘ ROZWIJA	36
V. POLECAMY	41
ANNA DZIERŻAN, FILM DLA NAUCZYCIELI I NIE TYLKO... ..	42
VI. UCZYĆ I WYCHOWYWAĆ SKUTECZNIEJ	43
KATARZYNA MACIEJEWSKA, W POGONI ZA... INNOWACJAMI.....	44
LIDIA MUCHA, KATARZYNA RAKOCZY, WYCHOWANIE DO WARTOŚCI PRZEZ DZIAŁANIE. WOLONTARIAT JAKO NARZĘDZIE PEDAGOGIKI ZAANGAŻOWANEJ	51
VII. EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA	60
JOANNA PYCIA, „RÓŻNI, ALE RAZEM” – INTEGRACJA POPRZEZ DZIAŁANIE.....	61
BEATA BRYK, RYNEK PRACY JEST DLA WSZYSTKICH, CZĘŚĆ 3. PRZYGOTOWANIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA RYNEK PRACY.....	67
VIII. EDUKACJA DLA ZDROWIA	78
KLAUDIA KUZAJ, STUDIO TERAPII RUCHEM BOSO W KLUCZBORKU – PRZESTRZEŃ, GDZIE CIAŁO I UMYSŁ ODZYSKUJĄ RÓWNOWAGĘ	79
IX. STĄD JEST	82
LIDIA MUCHA, REPREZENTANTKA POLSKI W PIŁCE SIATKOWEJ KOBIET – JUSTYNA ŁYSIAK.....	83
X. WARTO ZOBACZYĆ	88
PRZEMYSŁAW ZIÓŁKOWSKI, ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 1 W KLUCZBORKU	89

Wstęp

Szanowni Państwo, drodzy Czytelnicy,

z ogromną przyjemnością oddajemy w Państwa ręce kolejny numer „Metodyka”, który po raz kolejny ukazuje bogactwo i różnorodność działań edukacyjnych inspirujących nauczycieli, wychowawców oraz wszystkich zaangażowanych w rozwój młodego pokolenia. W tym wydaniu skupiamy się na kluczowych obszarach współczesnej edukacji, prezentując zarówno praktyczne przykłady, jak i refleksje ekspertów, które mają na celu wspierać nas w codziennej pracy i podejmowaniu wyzwań związanych z kształtowaniem przyszłych pokoleń.

Wśród poruszanych tematów znajdują Państwo inspirujące wywiady z liderami edukacji, którzy z pasją i zaangażowaniem kreują przyszłość szkół i placówek oświatowych. Przedstawiamy również relacje z działań społecznych, wolontariatu, edukacji włączającej oraz innowacyjnych projektów, które pokazują, jak ważne jest tworzenie przestrzeni sprzyjających rozwojowi kompetencji społecznych, emocjonalnych i zawodowych. Te inicjatywy nie tylko budują silne więzi w społecznościach szkolnych, ale także promują postawy otwartości, tolerancji i współpracy, które są nieodzowne we współczesnym świecie.

Nie zabrakło także głębokiej analizy systemów doskonalenia nauczycieli w Polsce i Czechach, a także praktycznych wskazówek dotyczących awansu zawodowego, które są nieocenione na drodze do podnoszenia jakości naszej pracy. Wierzimy, że dzielenie się dobrymi praktykami i doświadczeniami z różnych krajów pozwala na wymianę cennych spostrzeżeń i inspirowanie do ciągłego rozwoju zawodowego.

Życzę Państwu, aby lektura tego numeru była źródłem inspiracji, motywacji i nowych pomysłów, które pomogą nam wspólnie kształtować edukację na miarę wyzwań przyszłości. Niech pasja, kreatywność i zaangażowanie towarzyszą nam każdego dnia w dążeniu do jak najlepszych efektów edukacyjnych i wychowawczych. Mam nadzieję, że poruszane tematy pobudzą do refleksji, a prezentowane rozwiązania staną się inspiracją do wprowadzania pozytywnych zmian w Państwa codziennej pracy.

Z wyrazami szacunku,

Zofia Wietrzyk,
Dyrektor Powiatowego Ośrodka
Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku

I. Wokół oświaty

Anna Dzierżan

„Przyszłość ma fach w ręku, wiedzę w głowie i pasję w sercu” – wywiad z Przemysławem Ziółkowskim dyrektorem Zespołu Szkół Nr 1 w Kluczborku

A. D. To Twoja pierwsza kadencja jako dyrektora szkoły ponadpodstawowej. Jak oceniasz jej przebieg w kontekście założeń do zrealizowania w ciągu 5 lat?

P. Z. Przyznam szczerze – to była szybka i bezpieczna jazda, ale z jasno wytyczonym kierunkiem. Gdy obejmowałem stanowisko dyrektora wiedziałem, że szkoła to nie tylko mury i plan lekcji, ale przede wszystkim ludzie, relacje i wspólna wizja. Po trzech latach czuję ogromną satysfakcję z tego, że wiele z zaplanowanych działań udało się nie tylko rozpocząć, ale i z sukcesem rozwijać.

Pierwszym dużym krokiem była **modernizacja infrastruktury szkoły** – od odświeżenia i doposażenia pracowni zawodowych, przez remont zabytkowej sali sportowej, aż po budowę nowoczesnego boiska wielofunkcyjnego. To była inwestycja nie tylko w przestrzeń, ale i w poczucie wartości naszych uczniów. Kiedy młodzież widzi, że szkoła się rozwija, że inwestujemy w ich komfort i możliwości – pojawia się większe zaangażowanie, lepsza frekwencja, a nawet więcej uśmiechów. Równolegle postawiłem na **edukację nowoczesną i otwartą** – wzmacniamy prowadzone kierunki, wdrażamy elementy STEAM, współpracujemy z lokalnymi firmami i uczelniami, ale też tworzymy przestrzeń dla działań społecznych, europejskich, wolontariatu i inicjatyw uczniowskich.

Czy wszystko się udało? Oczywiście, że nie – część rzeczy trwa dłużej niż planowałem, część wymaga korekty. Ale najważniejsze, że udało się zbudować zespół ludzi, którzy **widzą sens** w tym, co robimy. Zależy mi, by kolejne dwa lata tej kadencji były jeszcze bardziej nastawione na rozwój kompetencji przyszłości, dialog z uczniami i dalsze otwieranie szkoły na potrzeby środowiska lokalnego.

A. D. Jak wyglądała Twoja ścieżka zawodowa do momentu uzyskania funkcji dyrektora Zespołu Szkół Nr 1 w Kluczborku?

P. Z. Można powiedzieć, że przeszedłem wszystkie etapy szkolnego życia – od nauczyciela praktyka, przez wychowawcę, opiekuna szkolnego klubu europejskiego, doradcę metodycznego i eksperta awansu zawodowego nauczycieli – po egzaminatora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, a dziś dyrektora Zespołu Szkół Nr 1. Moja droga zawodowa zaczęła się od pasji do nauczania – jeszcze zanim formalnie zasiadłem za biurkiem nauczyciela wiedziałem, że edukacja to coś więcej niż przekazywanie wiedzy. To budowanie mostów – między teorią a praktyką, między uczniami a światem, który na nich czeka.

Pracowałem przez lata jako nauczyciel przedmiotów zawodowych, prowadziłem egzaminy zawodowe, uczestniczyłem w projektach edukacyjnych i europejskich.

Objęcie funkcji dyrektora to był naturalny krok – nie z ambicji, ale z potrzeby działania na szerszą skalę. Chciałem mieć realny wpływ na to, jak wygląda szkoła, jak się ją tworzy od środka, jak odpowiadać na potrzeby młodych ludzi i nauczycieli. Dlatego zawsze powtarzam: **nie przestałem być nauczycielem tylko dlatego, że mam teraz gabinet z tabliczką „dyrektor” – po prostu moja klasa się trochę powiększyła.**

A. D. Jakie masz plany na inwestycje dla szkoły?

P. Z. Mówią, że szkoła to nie mury, tylko ludzie – i ja się z tym zgadzam, ale... dobre mury zdecydowanie nie przeszkadzają. Dlatego inwestycje traktuję jako narzędzie do podniesienia jakości edukacji – zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i technologicznym. Kolejnym wyzwaniem jest remont fasady zabytkowego budynku szkoły. Przygotowujemy się również do świętowania 80-lecia. Zależy mi na **cyfryzacji szkoły** – zarówno pod względem wyposażenia klas, jak i wsparcia nauczycieli w korzystaniu z nowoczesnych narzędzi dydaktycznych. Nie zapominamy też o uczniach z trudnościami – planujemy dalsze wsparcie w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz projektów społecznych.

Powiem tak – nie budujemy szkoły marzeń, tylko szkołę potrzebną. A najlepsze inwestycje to te, które przekładają się na konkretne możliwości i rozwój młodego człowieka.

A. D. Czy szkolnictwo zawodowe, według Ciebie, ma szanse na duży rozwój?

P. Z. Zdecydowanie tak – i powiem więcej: **to już się dzieje**. Przez lata szkolnictwo zawodowe niesłusznie było traktowane jako „drugi wybór”. Dziś obserwujemy wyraźny zwrot – rynek pracy woła o wykwalifikowanych fachowców, a uczniowie i rodzice coraz lepiej rozumieją, że dobry zawód to nie tylko zatrudnienie, ale często szybka droga do samodzielności finansowej, a nawet własnej firmy.

Szkolnictwo branżowe ma ogromny potencjał, o ile nadąży za zmianami technologicznymi. Tu potrzebne są nie tylko **inwestycje w sprzęt**, ale także **partnerska współpraca z pracodawcami** i uczelniami. U nas w szkole stawiamy również na kursy kwalifikacyjne, staże i praktyki w realnych warunkach – i widzimy efekty.

Wierzę, że jeśli damy uczniom nowoczesne narzędzia, dobrych nauczycieli i jasno pokażemy, dokąd prowadzi ich ścieżka edukacyjna, to szkolnictwo zawodowe stanie się fundamentem rozwoju lokalnej i krajowej gospodarki. Mówiąc krótko – **przyszłość ma fach w ręku, ale także wiedzę w głowie i pasję w sercu**.

A. D. Kończy się rok szkolny 2024/2025 – jakie masz plany dotyczące rozwoju szkoły na kolejne 12 miesięcy?

P. Z. Zamykając ten intensywny rok szkolny, patrzę w przyszłość z dużym entuzjazmem i konkretnymi planami. Najbliższe 12 miesięcy chcemy poświęcić nie tylko na utrwalanie dotychczasowych sukcesów, ale przede wszystkim na rozwój w trzech kluczowych obszarach:

1. **Inwestycje w edukację praktyczną i cyfrową** – po zakończeniu budowy boiska wielofunkcyjnego i remoncie zabytkowej sali gimnastycznej, naturalnym krokiem będzie dalsze doposażenie naszych pracowników zawodowych. Chcemy, aby uczniowie korzystali z technologii, jakich używa się w nowoczesnych firmach.

2. **Wzmocnienie wsparcia psychologicznego i wychowawczego** – zdajemy sobie sprawę, jak ważne są kompetencje społeczne i dobrostan uczniów. Planujemy warsztaty, spotkania z ekspertami, a także działania integrujące – dla klas pierwszych i starszych roczników. Chcemy, by szkoła była miejscem, do którego młodzież **przychodzi z przyjemnością**.

3. **Otwarcie szkoły na społeczność lokalną i nowe projekty unijne** – w planach mamy kolejne inicjatywy w ramach międzynarodowej współpracy edukacyjnej i rozwijania **Klubu Europejskiego**. Będziemy też kontynuować działania proekologiczne i wolontariackie – szkoła ma być nie tylko miejscem nauki, ale i realnego wpływu na świat wokół nas.

Jak mawiał Antoine de Saint-Exupéry: „**Jeśli chcesz zbudować statek, nie wołaj ludzi, by znosili drewno – lecz naucz ich tęsknić za bezkresnym oceanem.**”

I my właśnie tak działamy – pokazujemy uczniom, że edukacja to przepustka do wielkiej podróży. A szkoła jest portem, który daje siłę, by wypłynąć.

A. D. Czego życzyłbyś dziś nauczycielom?

P. Z. Przede wszystkim życzyłbym nauczycielom **poczucia sensu** w tym, co robią. Bo choć nasza praca bywa pełna wyzwań, to właśnie z niej wyrastają ludzie, którzy będą kiedyś zmieniać świat. Życzę też **cierpliwości – do uczniów, do siebie i do systemu**, bo to ona często jest cichym bohaterem naszej codzienności.

Niech nie zabraknie **pasji**, tej iskry, która sprawia, że nawet w trudny dzień potrafimy wykrzesać z siebie więcej niż się wydaje. Niech będzie sporo **uśmiechu** – bo dobry humor w pokoju nauczycielskim działa czasem lepiej niż kawa. I oczywiście – **zdrowia, szacunku i wspierającego zespołu**, z którym każda burza przechodzi szybciej.

Tak naprawdę mogę powiedzieć, że **te trzy lata utwierdziły mnie w przekonaniu, że szkoła może być miejscem dobrych zmian – jeśli tylko się nie boimy, działamy razem i... nie gubimy dystansu i poczucia humoru.**

Dziękuję bardzo za rozmowę

Harry A. P. Duda

Jak wolność może zniewalać (4)

Blisko siebie leżące antynomie: opłaca się — nie opłaca: bogacić się — nie bogacić: zysk — strata (albo brak zysku) przesycają nasze życie niemal bez reszty. A rodzą one — mówię to prosto z mostu — postawy anty człowiecze i praktycznie rzecz biorąc, rugują moralność z życia publicznego, skrzywiają mentalność ludzi, niwecząc priorytety moralne i kreują stan **stałego zniewolenia** ludzkich umysłów fałszywymi wartościami.

Nie jestem oszalałym idealistą ani lewakiem. Zjawiska bogactwa nie da się zniszczyć ani zlekceważyć, jest ono nawet konieczne w ułomnej i przestarzałej ekonomii; to osobny złożony problem. Przy czym wyjaśniam: mam na myśli bogactwo niejako „samo dla siebie”, niemotywowane osiągnięciem także jakiegoś celu dobra wspólnego (społecznego), bez zarysowanego „pułapu”, zaspokajające u właściciela wyłącznie lub niemal wyłącznie żądzę posiadania.

Ktokolwiek i cokolwiek powiedziałby dobrego o bogactwie, nie obali twierdzenia, że sytuacja, kiedy to **2% ludzkości (tzn. ludzi, populacji ludzkiej) posiada tyle, co 98% pozostałych ludzi, jest SYTUACJĄ „CHORA”**. I nie obali oceny, że np. genialny skądinąd i największy bogacz świata **Ilon Musk** (czyniący też wiele dobrego dla podboju kosmosu i dla rozwoju technologii elektronicznych) **popisał się całkiem durnowatą fanaberią, kiedy to na jego rozkaz wystrzelono rakieta w kierunku Marsa... samochód tegoż Pana Muska** (podczas gdy np. miliony ludzi na planecie cierpią głód, a inne miliony mrą na raka — stale jeszcze niedającego się pokonać), a ta fanaberia kosztowała milionów \$ dziesiątki, jeśli nie setki.

Przyjrzyjmy się więc bogactwu z jednej tylko, tej gorszej strony... Otóż jednym ze źródeł zniewolenia jest nieskrępowana **wolność bogactwa**. Napisałem kiedyś aforyzm pt. „Poglądy, poglądy”:

Niektórzy mówią: bogactwo jest chwalebne.

*Ja mówię: **bogactwo jest odrażające**.*

Natomiast zamożność i dostatek — to stany dobre.

Wyjaśniam problem od innej jeszcze strony. Otóż: bogactwo zniewala bogatego — także moralnie. Daje poczucie siły, ale i bezkarności, wzmacnia megalomanię, tłumi odruchy serca (business is business); aplikuje przesyt, więc wzmacnia dewiacje; budzi lęk o posiadanie i krępuje myśli troską o jego stan. Człowiek **niewychowany do bogactwa** (podobnie jak **do władzy**), będąc nim zniewolony — zniewala bogactwem innych; pożąda pozycji społecznej niewspółmiernej z posiadanymi cechami charakteru i kompetencjami moralnymi. Ponieważ bogactwo szybko topnieje — rodzi skąpstwo; kituje się nim dziury egzystencjalnej pustki, tworząc kolejne złudzenia własnej wartości i skłaniając do prowadzenia życia tu na Ziemi hedonistycznego (jak najszybciej, jak najwięcej, jak najwymyślniej), bo to, które się ma, jest „tak piękne”, a kiedyś musi wszak ustać...

Natomiast zamożność i dostatek oznacza stan w ramach pewnych ograniczników, stan normalnego zaspokojenia normalnych, nie rozdymanych rozdętym ego potrzeb. Stan, którego życzyć by należało wszystkim mieszkańcom naszej planety. Stan zrodzony (i stale rodzony) wyłącznie z pracy, która nie powinna być dobrem rzadkim, lecz też nie powinna być dobrem tak powszechnym i dostępnym, aby jej nie szanowano.

Wróćmy jednak do słowa i obrazu. Oto mamy dzieło sztuki (niekiedy wspaniałe!) jak film (pomijam filmy nędznego lotu tworzone dla przygłupów). Każde dobre dzieło narracyjne, a takim zwykle bywa film, posiada określoną „krzywą dramaturgiczną”, niekiedy rosnącą do

kumulacji napięcia, niekiedy z różnymi mniejszymi, „po drodze”, mówiąc obrazowo, wierzchołkami czy „garbkami” na tej krzywej. Na tym polega podstawowy walor każdego filmu czy widowiska teatralnego, każdego, rodzajowo rzecz ujmując, dramatu.

I to, takie właśnie, dzieło emitowane w TV nagle **szatkuje się w czasie** reklamami, drastycznie przerywając bieg tej krzywej dramaturgicznej, niekiedy nawet do 10-15 minut i **powtarzalnie** co 15-20 minut. Dokonuje się przez to istotnego morderstwa na dziele — poprzez niweczenie właściwej percepcji. A dzieło sztuki, każde, istnieje wyłącznie w percepcji poznawczej człowieka, bo obiektywnym, materialnym bytem dzieła jest jedynie i wyłącznie jego nośnik, tworzywo: papier, płótno, taśma lub zapis cyfrowy. Lecz samo dzieło to **był niematerialny, choć realny**, który zaistnieć i istnieć może **wyłącznie w umyśle człowieka**.

W ten sposób dostarcza mi się dzieło ułomne, o istotnie obniżonej jakości, kilkakroć kastrowane, wyjałowione z emocjonalnych napięć i wątków myślowych. Podobnie przy filmach naukowych czy popularnonaukowych, kiedy to precyzyjny i niezakłócony przebieg myśli jest warunkiem *sine qua non* dobrego wykładu — dobrze przyswajanego przez słuchacza i widza. Film z racji audiowizualnej specyfiki i realnego biegu czasu akcji to nie to samo co np. powieść w odcinkach lub podręcznik ze swymi rozdziałami, do których można wracać.

Pierwszymi, którzy powinni się na to **kategorycznie nie godzić**, są twórcy filmu — scenarzyści, reżyserzy i aktorzy. A jednak **solidarnie się godzą** na coś, na co chyba nie zgodziłby się poeta — aby rwano mu na niewskazane przez niego kawałki wiersz lub poemat i publikowano je po jakichś przerwach.

W imię czego się godzą? W imię mamony i znowuż „wymuszonej transakcji wiązanej”: **chcesz zarobić tantiemy, to musisz się zgodzić na przerwy reklamowe**. I tu znowuż **wolność nadawcy wymusza**

zniewolenie na twórcach. Ale też oni, twórcy, świadomie **dają się zniewalać.** I nie narzekają, nie domagają się swoich praw artystycznych.

Z kolei sufrażystki (czy feministki, jak je zwał, tak zwał) wcale nie protestują, że „męski” świat **powszechnie i na każdym kroku wykorzystuje m. in. w reklamach i filmach ich seksualność** (czego nie robi w odniesieniu do mężczyzn), a także **poniżający stereotyp idiotki** (potocznie). Tak, niestety, idiotki. Prawie się nie zdarza, by w fabularnym filmie akcji (lecz nie komediowym) postać męska kreowana była na głupca, idiotę; postać kobieca natomiast to niemal z reguły jeśli nie stale — idiotka. Nawet, a zwłaszcza, **jeśli piękna.** Mówią jej faceci: nie rób tego, ona robi; nie mów tego, ona mówi; mówią zostać, ona idzie — zawsze ze skutkiem dramatycznie złym, no bo przecie baba jest głupia i zawsze stwarza kłopot. I każdy przeciętny widz już wcześniej wie, że skutek kobiecej głupoty będzie zły, a kobieta z tego filmu nie wie, jest więc idiotką, a męski widz jest szowinistycznie dowartościowany.

Dlaczego sufrażystki nie protestują? **Bo stoi za tym dobry pieniądz** — gdyby nie stał, to by protestowały.

Nie protestują też, zauważmy, przeciw prostytucji, tej **uwarunkowanej przestępczo** (sutenerstwo), choć ta chyba w większości przypadków nie wynika z przyrodzonego zamiłowania do takiego seksu i takiej mamony ze strony prostytuujących się kobiet (jakkolwiek są i takie), lecz z wielu życiowych dramatów, czyli nieszczęść.

Całemu temu problemowi bogactwa (biznesu), informacji, wolności i zniewolenia, które są bardzo powiązane, towarzyszy więc także potężna dawka właściwej naszemu gatunkowi hipokryzji.

Harry Duda

Zofia Wietrzyk

Rozwój doradztwa metodycznego w Polsce: klucz do jakości edukacji i wyzwania przyszłości

W dzisiejszych czasach, gdy system edukacji musi dynamicznie odpowiadać na wyzwania społeczne, technologiczne i organizacyjne, rola doradztwa metodycznego staje się coraz bardziej kluczowa. W Polsce, mimo licznych osiągnięć, ten obszar wymaga ciągłej analizy, modernizacji i wsparcia, aby skutecznie wspomagać nauczycieli i podnosić jakość nauczania na każdym poziomie. W listopadzie i grudniu 2024 roku Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie podjął się realizacji szeroko zakrojonych badań, które miały na celu dokładne zrozumienie obecnego stanu oraz kierunków rozwoju tego kluczowego elementu systemu wsparcia edukacyjnego. Badania te nie ograniczały się jedynie do analizy danych statystycznych, lecz obejmowały również głębokie wywiady i zbieranie doświadczeń uczestników – nauczycieli, doradców metodycznych, dyrektorów placówek edukacyjnych oraz innych interesariuszy.

Raport powstały na podstawie tych badań przedstawia zarówno liczbowe wskaźniki, jak i jakościowe opisy codziennej pracy doradztwa metodycznego, ukazując jego silne strony, ale także obszary wymagające poprawy. Zidentyfikowano główne wyzwania, takie jak konieczność zwiększenia dostępu do nowoczesnych narzędzi wspierających nauczanie, potrzeba lepszej koordynacji działań między instytucjami edukacyjnymi oraz konieczność podnoszenia kompetencji doradców metodycznych. Zachęcam zainteresowanych do lektury całości raportu: <https://ore.edu.pl/2025/05/diagnoza-aktualnego-stanu-doradztwa-metodycznego-w-polsce-raport-z-badan/>

Raport proponuje konkretne rozwiązania, które mogą przyczynić się do usprawnienia funkcjonowania systemu, w tym m.in. rozwijanie platform

cyfrowych do szkoleń i wymiany doświadczeń, zwiększenie finansowania na działania doradcze oraz wzmocnienie ścieżek rozwoju zawodowego dla doradców. W kontekście rosnącej roli doradztwa metodycznego w podnoszeniu kompetencji nauczycieli i jakości nauczania, poznanie szczegółów tego kompleksowego obrazu jest kluczowe dla wyznaczania dalszych strategii rozwoju edukacji w Polsce.

Przeprowadzone badania stanowią ważny krok ku lepszemu zrozumieniu i efektywniejszemu wspieraniu systemu doradztwa metodycznego, co w dłuższej perspektywie może przyczynić się do podniesienia jakości edukacji i lepszego przygotowania nauczycieli do wyzwań współczesnego szkolnictwa.

Dlaczego doradztwo metodyczne jest tak ważne?

Doradztwo metodyczne pełni funkcję pomostu między nowoczesnymi metodami nauczania a praktyką szkolną. Wspiera nauczycieli w rozwijaniu kompetencji metodycznych, pomaga w adaptacji do zmian programowych, technologicznych oraz społecznych. Dzięki systematycznemu wsparciu, nauczyciele mogą lepiej dostosowywać swoje metody do potrzeb uczniów, co przekłada się na wyższą jakość edukacji, a w konsekwencji na rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy.

Transformacje od 2019 roku

Kluczowym momentem w rozwoju doradztwa metodycznego w Polsce była reforma wprowadzona w 2019 roku, która zmieniła organizację i finansowanie tego systemu. Odpowiedzialność za powoływanie doradców przeniesiono na poziom wojewódzki, co miało na celu zwiększenie transparentności i efektywności działań. Jednakże, jak pokazują badania, dostępność i jakość wsparcia nadal są nierównomierne w różnych regionach, z powodu różnic w liczbie doradców, środków finansowych czy organizacji procesów rekrutacyjnych.

Wyzwania i bariery

Największym wyzwaniem jest niedobór kadrowy, szczególnie w obszarze nauczania przedmiotów ścisłych i zawodowych. Dodatkowo, rozbudowany system zatrudniania, obejmujący pracę nauczycieli w szkołach i placówkach doskonalenia, często prowadzi do przeciążenia doradców, ograniczając ich czas na kluczowe działania, takie jak mentoring czy tutoring. Problemy finansowe, brak systemowych regulacji w zakresie zwrotu kosztów delegacji czy wyposażenia stanowisk pracy, a także trudności z rekrutacją nowych specjalistów, hamują rozwój tego obszaru.

Perspektywa doradców i nauczycieli

Z badań wynika, że doradcy metodyczni czują się dobrze przygotowani do wspierania nauczycieli, oceniają wysoko swoje kompetencje interpersonalne i merytoryczne, a ich praca daje im satysfakcję i możliwość rozwoju. Jednakże, ograniczenia czasowe, brak odpowiednich narzędzi oraz niskie wynagrodzenia wpływają na ich motywację i skuteczność. Nauczyciele z kolei najczęściej korzystają z konsultacji indywidualnych i warsztatów, ceniąc praktyczne, bezpośrednie formy wsparcia. Wskazują także na potrzebę lepszego dostosowania ofert doradztwa do ich realnych potrzeb, zwłaszcza w zakresie nowoczesnych technologii i pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach.

Rekomendacje na przyszłość

Aby system doradztwa metodycznego mógł skutecznie odpowiadać na wyzwania przyszłości, konieczne są działania w kilku obszarach:

- usprawnienie organizacji i standaryzacja rekrutacji doradców, z naciskiem na jasne kryteria i aktualizację ocen pracy;
- zwiększenie finansowania, obejmujące nie tylko wynagrodzenia, ale także szkolenia, delegacje i sprzęt;

- rozwój kompetencji doradców w zakresie mentoringu, tutoringu, coachingu oraz kompetencji cyfrowych i mediacyjnych;
- promocja roli doradcy jako lidera innowacji i zmian w edukacji, co podniesie prestiż zawodu;
- wprowadzenie elastycznych form pracy, w tym zdalnych i hybrydowych, aby zwiększyć dostępność i efektywność wsparcia;
- budowanie silnych sieci współpracy na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym, wymiany dobrych praktyk oraz wspólnego rozwiązywania problemów.

Podsumowując, rozwój doradztwa metodycznego w Polsce to nie tylko kwestia organizacji czy finansowania, ale przede wszystkim inwestycja w jakość edukacji i przyszłość społeczeństwa. Wspieranie nauczycieli poprzez profesjonalne, elastyczne i innowacyjne systemy doradcze pozwoli na lepsze przygotowanie młodego pokolenia do wyzwań nowoczesnego świata, a tym samym – na budowanie silnego, konkurencyjnego i obywatelskiego społeczeństwa.

Dobre praktyki naszego ośrodka:

- 1) comiesięczne spotkania dające wsparcie doradcom i konsultantom na temat aktualności oświatowych;
- 2) elastyczna organizacja pracy, możliwość pracy zdalnej; doradcy metodyczni nie muszą przebywać w ośrodku, wykonują pracę zdalnie, dyżury konsultacyjne mają w swoich szkołach i tu nasz ośrodek wyszedł naprzeciw oczekiwaniom klientów.

Zachęcamy nauczycieli do podjęcia zadań doradcy metodycznego w naszym ośrodku.

II. Wspólnie w EUROPIE

Justyna Gembara

**Porównanie systemów doskonalenia nauczycieli
w Polsce i Republice Czeskiej. Refleksje po spotkaniu
z nauczycielem z Republiki Czeskiej**

W kwietniu tego roku Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku miał możliwość spotkania z Panem Jiri Strebą, nauczycielem języka niemieckiego i informatyki z Republiki Czeskiej. Gościł on wraz z grupą uczniów ze szkoły średniej Gymnazjum Jana Blahoslava a Stredni Pedagogicka Skola z miejscowości Prerov w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku w ramach grupowej mobilności uczniów Erasmus +.

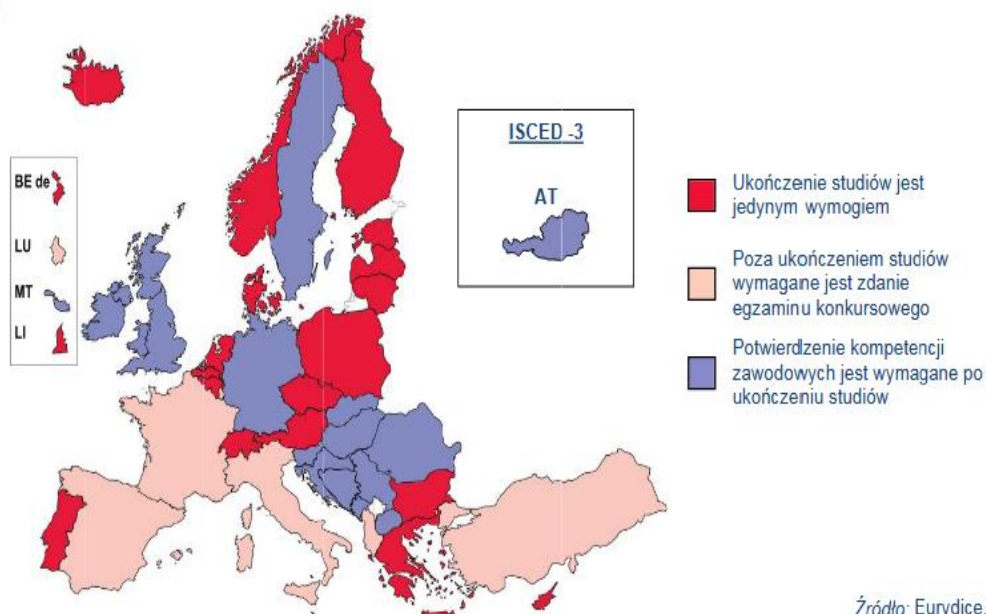
Fot. PODN. Spotkanie w Ośrodku, Jiri Streba i Justyna Gembara

Spotkanie z Panem Strebą stało się okazją do ciekawej rozmowy na temat statusu nauczycieli w Republice Czeskiej oraz porównania systemów doskonalenia nauczycieli na tle systemów edukacji w Unii Europejskiej.

W Republice Czeskiej, podobnie jak w Polsce, jedynym warunkiem do uzyskania pełnych kwalifikacji w zakresie nauczania jest ukończenie studiów. W obu systemach dyplom ukończenia studiów potwierdza nie tylko poziom wykształcenia absolwenta, lecz także poświadcza jego umiejętności w zakresie nauczania. Innymi słowy, instytucje kształcenia nauczycieli nadają pełne kwalifikacje nauczycielskie swoim absolwentom.

W 23 innych systemach edukacji w Unii Europejskiej, absolwenci kierunków nauczycielskich muszą spełniać dodatkowe wymogi, aby uzyskać pełne kwalifikacje. Te wymogi to zdanie egzaminu lub potwierdzenie kompetencji zawodowych.

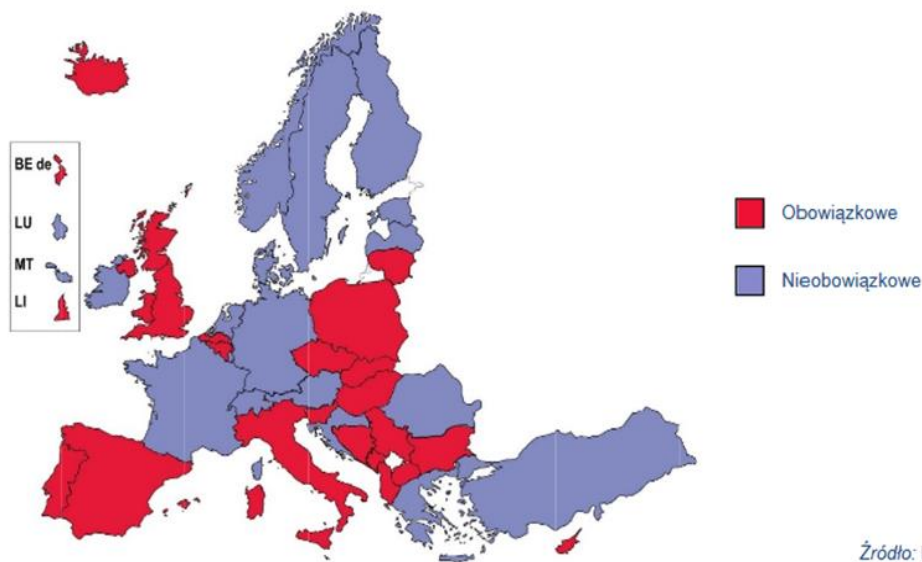
Rysunek 2.1: Wymogi, jakie należy spełnić, aby zostać w pełni wykwalifikowanym nauczycielem w szkolnictwie podstawowym i średnim ogólnokształcącym (ISCED 1-3), 2016/17

Zarówno w Czechach jak i w Polsce nauczyciele zobligowani są do podnoszenia kwalifikacji i udziału w szkoleniach. Z poniższego zestawienia

można wywnioskować, że nie we wszystkich krajach członkowskich nauczyciele podlegają temu wymogowi.

Rysunek 3.5: Status planowania doskonalenia zawodowego nauczycieli w szkołach podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), na podstawie przepisów centralnych, 2016/17

Systemy doskonalenia nauczycieli w Czechach oraz w Polsce są kluczowym elementem zapewnienia wysokiej jakości edukacji i rozwoju zawodowego nauczycieli.

Różnice między polskim a czeskim systemem doskonalenia nauczycieli wynikają z odmiennych uwarunkowań systemowych, regulacji prawnych oraz praktyk edukacyjnych w obu krajach. Poniżej przedstawiam główne aspekty tych różnic:

1. Ramy prawne i regulacje

- Polska: System doskonalenia nauczycieli jest regulowany głównie przez ustawy Karta Nauczyciela i Prawo oświatowe oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Nauczyciele zobowiązani są rozwijać swoje kompetencje psychologiczno-pedagogiczne oraz metodyczne i organizacyjne, aby uzyskać kolejny stopień awans zawodowego. Nauczyciele kształcenia zawodowego obowiązkowo muszą zrealizować 40 godz. szkoleń branżowych w ciągu 3 lat.

- Czechy: System jest uregulowany głównie przez ustawę o szkolnictwie, przepisy dotyczące kwalifikacji pedagogicznych oraz ustawę o rozwoju zawodowym nauczycieli. W Czechach istnieje również system certyfikatów i specjalizacji.

2. Struktura i formy doskonalenia

- Polska: Doskonalenie nauczycieli obejmuje różne formy, takie jak kursy, szkolenia, konferencje, studia podyplomowe, e-learning, a także praktyki w placówkach edukacyjnych.
- Czechy: W Czechach dużą wagę przykładają się do szkoleń formalnych, certyfikatów specjalistycznych, a także do rozwoju kompetencji zawodowych poprzez udział w projektach i warsztatach. System certyfikacji i specjalizacji jest bardziej rozbudowany.

3. Finansowanie i organizacja

- Polska: Finansowanie doskonalenia nauczycieli pochodzi głównie z budżetu państwa i samorządów lokalnych, środków UE oraz prywatnych, przy czym nauczyciele często korzystają z bezpłatnych szkoleń lub mają możliwość ubiegania się o dofinansowania.
- Czechy: Finansowanie jest podobne, z udziałem środków publicznych, ale coraz częściej promuje się finansowanie prywatne i projekty unijne wspierające rozwój zawodowy nauczycieli.

4. System ocen i monitorowania

- Polska: Istnieje system oceny jakości szkoleń i monitorowania efektywności doskonalenia, często powiązany z akredytacją placówki wydającej zaświadczenie, certyfikat lub świadectwo.
- Czechy: Podkreśla się również ewaluację i certyfikację, z naciskiem na rozwój kompetencji i zgodność z potrzebami edukacji.

Oba systemy mają na celu podnoszenie kwalifikacji nauczycieli, różnią się szczegółami regulacji, strukturą certyfikacji, formami szkoleń oraz sposobami finansowania. W Polsce system jest bardziej zintegrowany

z formalnym systemem awansów zawodowych, podczas gdy czeski system kładzie większy nacisk na certyfikację i rozwój kompetencji specjalistycznych.

W Czechach funkcjonuje system ośrodków doskonalenia nauczycieli, które mają na celu wspieranie rozwoju zawodowego edukatorów i poprawę jakości nauczania. Główne instytucje odpowiedzialne za te działania to:

1. Národní institut pro další vzdělávání (NIDV) – Narodowy Instytut Doskonalenia Nauczycieli, który oferuje szkolenia, warsztaty, kursy oraz materiały edukacyjne dla nauczycieli na różnych etapach ich kariery.

2. Krajské pedagogické a psychologické poradny – Kuratoria oświaty oraz poradnie pedagogiczno-psychologiczne, które prowadzą szkolenia, doradztwo i wsparcie dla nauczycieli, dyrektorów szkół i innych pracowników oświaty.

3. Ośrodki szkoleniowe i instytucje edukacyjne na poziomie regionalnym i lokalnym – W Czechach funkcjonują również regionalne ośrodki doskonalenia nauczycieli, które realizują programy dostosowane do potrzeb lokalnych społeczności edukacyjnych.

4. Programy UE i inne inicjatywy międzynarodowe – Czeskie ośrodki często korzystają z funduszy unijnych na rozwój kompetencji nauczycieli, uczestnicząc w projektach międzynarodowych.

Działalność tych instytucji obejmuje m.in. organizację konferencji, seminariów, warsztatów, a także wsparcie w zakresie nowoczesnych metod nauczania, technologii edukacyjnych oraz rozwoju kompetencji miękkich.

W Polsce bezpośrednim wsparciem nauczyciela zajmuje się nauczyciel konsultant zatrudniony w placówce doskonalenia nauczycieli i doradca metodyczny – osoba zatrudniona w szkole lub przedszkolu i równolegle w placówce doskonalenia nauczycieli, których zadaniem jest wspieranie nauczycieli w zakresie dydaktyki, metodyki nauczania oraz rozwoju zawodowego. W Czechach podobną funkcję mogą pełnić wykwalifikowani specjalistyczni edukatorzy, konsultanci edukacyjni lub trenerzy, którzy współpracują z nauczycielami i placówkami edukacyjnymi.

W Czechach można wyróżnić takie instytucje wspierające rozwój zawodowy nauczycieli jak:

1. Národní institut pro další vzdělávání (NIDV) – Narodowy Instytut Rozwoju Edukacji, który oferuje szkolenia, wsparcie i doradztwo dla nauczycieli i szkół.

2. Centra pedagogické poradenství (CPP) – Centra poradnictwa pedagogicznego, które zapewniają wsparcie metodyczne, psychologiczne i pedagogiczne dla nauczycieli i uczniów.

3. Różni trenerzy i konsultanci edukacyjni – działający na rynku edukacyjnym, oferujący wsparcie w zakresie metod nauczania, rozwoju kompetencji nauczycieli.

Podsumowując, choć systemy doskonalenia nauczycieli w Polsce i Czech mają wiele podobieństw w celach i podstawowej funkcji, różnią się strukturą organizacyjną, formami szkoleń oraz podejściem do finansowania i innowacji. Rola tego procesu jest kluczowa dla podnoszenia jakości edukacji i rozwoju zawodowego nauczycieli w obu krajach.

Dziękujemy naszemu gościowi z Czech za ciekawe spotkanie i rozmowę.

Fot. PODN. Spotkanie w PODN, od lewej A. Dzierżan, J. Streba, J. Gembara

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita Polska

Dofinansowane przez Unię Europejską

III. Zgodnie z prawem

Anna Dzierżan

Awans zawodowy nauczycieli na stopień nauczyciela mianowanego – aktualne regulacje prawne. Część 2

Aktualne przepisy dotyczące awansu zawodowego umożliwiają zdobycie statusu nauczyciela mianowanego wskazując na dwie ścieżki:

1 – na podstawie przepisów przejściowych dla nauczycieli ze stopniem awansu nauczyciela kontraktowego (zakończenie tej ścieżki przypada w 2027 roku, zasady przedstawiłam w 29 numerze METODYKA);

2 – będąc zatrudnionym jako nauczyciel początkujący (bez posiadania stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego).

Awans zawodowy w tym przypadku podlega regulacjom wskazanym w Ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 986, z dnia 24 lipca 2024 r.) oraz w głównych aktach wykonawczych dot. tego obszaru: Rozporządzeniu MEiN z dnia 6 września 2022 r w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U.2022, poz. 1914) i Rozporządzeniu MEiN z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U.2022, poz. 1822).

Na podstawie ww. przepisów, czyli tzw. nowej ścieżki, nauczyciel początkujący nie odbywa stażu, jednak musi spełnić określone prawem warunki w ramach ubiegania się o status nauczyciela mianowanego. O awansie decydują tu: posiadanie niezbędnych kwalifikacji, wymiar i okres zatrudnienia w ramach, w ramach którego odbywa się przygotowanie do zawodu, uzyskanie pozytywnej opinii o prowadzonych zajęciach, posiadanie oceny pracy uzyskanej w roku składania dokumentów do organu prowadzącego o postępowanie egzaminacyjne oraz spełnienie wymagań egzaminacyjnych i pozytywny przebieg postępowania egzaminacyjnego zakończonego odpowiednią decyzją administracyjną.

Nauczyciel spełniający wymagania kwalifikacyjne określone Rozporządzeniem MEiN z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2023, poz.

2101) zatrudniany jest w placówce systemu oświaty na stanowisku nauczyciela początkującego do prowadzenia określonych przedmiotów lub zajęć. Aby okres zatrudnienia liczony był do wymaganego awansu zawodowym musi obejmować co najmniej 0,5 etatu, a etat może być łączony w ramach pracy w różnych placówkach oświatowych. Obecnie pierwsza umowa powinna być zawarta na okres 2 lat szkolnych, z wyjątkami wynikającymi z organizacji pracy placówki oświatowej w danym roku szkolnym (np. zatrudnienie na zastępstwo lub brak określonych zajęć w arkuszu organizacyjnym w kolejnym roku szkolnym).

W ramach pracy na stanowisku pedagogicznym przy spełnieniu warunku zatrudnienia co najmniej pół etatu zgodnie z kwalifikacjami, nauczyciel przez 3 lata i 9 miesięcy odbywa przygotowanie do zawodu. Dla nauczycieli, którzy posiadają stopień naukowy doktora lub przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole w Rzeczypospolitej Polskiej prowadzili zajęcia w szkole za granicą, lub przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole byli nauczycielami akademickimi i legitymowali się co najmniej 3-letnim okresem pracy w uczelni, lub w dniu nawiązania po raz pierwszy stosunku pracy w szkole posiadali co najmniej 5-letni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy – okres przygotowania do zawodu może trwać 2 lata i 9 miesięcy.

Do okresu odbywania przygotowania do zawodu wlicza się okres dotychczasowego zatrudnienia na stanowisku nauczyciela także w innej placówce oświatowej (szkole/przedszkolu/placówce) w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, ale nie dłuższy niż 3 lata. Natomiast nie wlicza się okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwającej nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego.

Zgodnie z rozporządzeniem o awansie (§ 2. 1.) nauczyciel w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela:

1) poznaje organizację, zadania i zasady funkcjonowania szkoły;

- 2) prowadzi powierzone mu zajęcia i uczestniczy w pracach związanych z realizacją zadań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych statutowych zadań szkoły wynikających z potrzeb szkoły i środowiska lokalnego;
- 3) obserwuje zajęcia prowadzone przez MENTORA lub innego nauczyciela;
- 4) doskonali kompetencje w związku z wykonywanymi obowiązkami, w szczególności w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
- 5) przeprowadza zajęcia (obserwowane w obecności komisji), [o których mowa w art. 9fa ust. 1 i 5 ustawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy – także zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy KN]
- 6) dokonuje ewaluacji własnej pracy i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia dalszej pracy;
- 7) dzieli się wiedzą z innymi nauczycielami w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.

Dyrektor szkoły zapewnia wsparcie nauczycielowi odbywającemu przygotowanie do zawodu nauczyciela w realizacji jego obowiązków oraz doskonaleniu wiedzy i umiejętności, w szczególności zapewniając warunki do udziału w formach doskonalenia zawodowego oraz korzystania z pomocy merytorycznej i metodycznej biblioteki pedagogicznej, poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej placówki działającej w systemie oświaty. Ponadto dyrektor szkoły przydziela mentora spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych pracujących w danej placówce oświatowej.

Zadania mentora określone są w Ustawie Karta Nauczyciela (art. 9ca, ust.12) i obejmują działania wspomagające nauczyciela początkującego:

- 1) wspieranie na bieżąco nauczyciela w procesie wdrażania do pracy w zawodzie, w tym zapoznanie go z dokumentacją przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz innymi dokumentami obowiązującymi w szkole;

- 2) udzielanie nauczycielowi pomocy w doborze właściwych form doskonalenia zawodowego;
- 3) dzielenie się z nauczycielem wiedzą i doświadczeniem w zakresie niezbędnym do efektywnej realizacji obowiązków nauczyciela;
- 4) umożliwienie nauczycielowi obserwowania prowadzonych przez siebie zajęć oraz omawianie z nim tych zajęć;
- 5) obserwowanie zajęć prowadzonych przez nauczyciela oraz omawianie ich z tym nauczycielem;
- 6) inspirowanie i zachęcanie nauczyciela do podejmowania wyzwań zawodowych.

Nauczyciel początkujący w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, przed dokonaniem oceny pracy jest obowiązany przeprowadzić zajęcia w wymiarze co najmniej 1 godziny, w obecności:

- 1) dyrektora szkoły;
- 2) mentora,
- 3) doradcy metodycznego albo nauczyciela-konsultanta, albo przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudnionego w tej samej lub innej szkole.

O wymiarze zajęć obserwowanych oraz wskazaniu osoby do obserwacji decyduje dyrektor szkoły/przedszkola, biorąc pod uwagę potrzeby nauczyciela w zakresie doskonalenia umiejętności praktycznych. Po przeprowadzeniu zajęć, osoby obecne podczas obserwacji zajęć omawiają je z nauczycielem.

Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela początkującego w drugim oraz ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela. Ocena może być: wyróżniająca, bardzo dobra, dobra, negatywna.

Przy ocenie pracy nauczyciela brane są pod uwagę szczegółowe kryteria oceny pracy nauczyciela, które dzielą się na obowiązkowe (jest ich 9) oraz dodatkowe kryteria oceny pracy nauczyciela (jest ich 15, z czego 2 są

wyбирane do potwierdzenia ich spełnienia, opisane w rozporządzeniu o ocenie pracy nauczyciela).

W toku oceniania dyrektor zasięga opinii:

- mentora,
- rady rodziców.

Rada rodziców i mentor przedstawiają pisemną opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii przez radę rodziców lub mentora nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy.

Nauczyciel, który uzyskał negatywną ocenę pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, nie może być ponownie zatrudniony w tej samej szkole do czasu uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego. Nauczyciel z negatywną oceną pracy po podjęciu zatrudnienia w innej szkole nauczyciel odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lata i 9 miesięcy (lub 2 lata i 9 miesięcy przy spełnieniu warunków formalnych skrócenia okresu przygotowania do zawodu), do którego nie wlicza się okresu dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela.

Nauczyciel, który uzyskał negatywną ocenę pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, po podjęciu zatrudnienia w innej szkole odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze roku i 9 miesięcy.

W ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, jest zobowiązany przeprowadzić zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Dyrektor szkoły jest przewodniczącym, a pozostali członkowie to: ekspert z listy ekspertów, posiadający kwalifikacje z zakresu psychologii lub pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej, albo nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego, w tej samej lub innej szkole oraz doradca metodyczny albo nauczyciel-konsultant, albo

przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciel dyplomowany, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudniony w tej samej lub innej szkole.

Na wniosek nauczyciela w pracach komisji może brać również udział w charakterze obserwatora przedstawiciel nauczycielskiego związku zawodowego wskazany we wniosku. Po omówieniu przeprowadzonych zajęć i przeprowadzeniu rozmowy z nauczycielem komisja wydaje opinię, która może być pozytywna albo negatywna i jest ustalana na podstawie liczby punktów przyznanych przez komisję.

Zadaniem komisji powołanej przez dyrektora jest omówienie przeprowadzonych zajęć, przeprowadzenie rozmowy z nauczycielem oraz wydanie opinii o przeprowadzonych zajęciach. Omówienie z nauczycielem zajęć odnosi się do poprawności merytorycznej zajęć, realizacji celu zajęć oraz umiejętności nauczyciela, w szczególności w zakresie elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację na zajęciach, kultury osobistej oraz komunikacji werbalnej i pozawerbalnej między uczniem a nauczycielem. Przeprowadzona rozmowa dotyczy zastosowanych metod i form pracy oraz indywidualizacji nauczania, w trakcie której nauczyciel wykonuje zadanie wskazane przez komisję z użyciem narzędzi multimedialnych, o ile narzędzia takie nie były wykorzystane w trakcie tych zajęć

Efektem tych działań jest przedstawienie nauczycielowi opinii na piśmie, która zawiera:

- 1) oznaczenie komisji wydającej opinię;
- 2) datę wydania opinii;
- 3) wskazanie podstawy prawnej; 4) datę przeprowadzenia zajęć i ich rodzaj;
- 5) imię (imiona) i nazwisko oraz datę urodzenia nauczyciela;
- 6) informację o uzyskanej opinii;
- 7) informację o liczbie punktów uzyskanych przez nauczyciela;
- 8) uzasadnienie opinii;
- 9) pouczenie, czy i w jakim trybie nauczycielowi służy wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć,

10) imię i nazwisko oraz podpis przewodniczącego komisji.

Jeśli opinia o przeprowadzonych zajęciach jest negatywna, to w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania nauczyciel może złożyć do dyrektora szkoły wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Komisja ponownie przeprowadza rozmowę z nauczycielem oraz wydaje opinię o przeprowadzonych zajęciach.

Nauczyciel, który uzyskał negatywną opinię, oraz nie złożył wniosku o ponowne przeprowadzenie zajęć lub po przeprowadzeniu zajęć, uzyskał ponownie negatywną opinię, odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze roku i 9 miesięcy.

W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, ponownie przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

Nauczyciel uzyskawszy pozytywną opinię o swoich zajęciach składa wniosek o postępowanie egzaminacyjne do organu prowadzącego placówkę oświatową.

Dokumentacja do postępowania egzaminacyjnego na stopień nauczyciela mianowanego obejmuje wniosek zawierający imię (imiona) i nazwisko, datę urodzenia oraz adres do korespondencji nauczyciela; miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowisko oraz podpis nauczyciela. Do wniosku nauczyciel dołącza: kopie dokumentów potwierdzających posiadane kwalifikacje zawodowe poświadczone przez dyrektora szkoły za zgodność z oryginałem; zaświadczenie dyrektora szkoły zawierające m.in. informację o odbyciu przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela, wymiarze zatrudnienia nauczyciela i nauczonym przez niego przedmiocie lub rodzaju prowadzonych zajęć w okresie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, wraz ze wskazaniem wszystkich szkół, w których nauczyciel odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela; kopię karty oceny pracy zawierającą ocenę, poświadczoną przez dyrektora

szkoły za zgodność z oryginałem; kopię pozytywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach, poświadczoną przez dyrektora szkoły za zgodność z oryginałem.

We wniosku nauczyciel może wskazać, aby w skład komisji egzaminacyjnej wszedł przedstawiciel wskazanego przez niego związku zawodowego.

Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie postępowania egzaminacyjnego do dnia 30 czerwca danego roku, wówczas organ prowadzący wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 sierpnia danego roku.

Nauczycielom, którzy złożą wnioski o podjęcie postępowania egzaminacyjnego do dnia 31 października danego roku, organ prowadzący wydaje decyzję o nadaniu lub o odmowie nadania stopnia awansu zawodowego w terminie do dnia 31 grudnia danego roku.

W trakcie postępowania egzaminacyjnego nauczyciel odpowiada na pytania członków komisji egzaminacyjnej dotyczące wymagań, o których mowa w §6 rozporządzenia o awansie oraz wykazuje się umiejętnością rozwiązania wskazanego przez komisję egzaminacyjną problemu związanego z wykonywaną pracą. W trakcie egzaminu zapewnia się nauczycielowi dostęp do aktów prawnych.

Zakres wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego realizowania obowiązków nauczyciela:

- 1) znajomość przepisów prawa dotyczących organizacji, zadań i zasad funkcjonowania szkoły, w której nauczyciel odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela;
- 2) umiejętność prowadzenia zajęć w sposób zapewniający właściwą realizację statutowych zadań szkoły, w szczególności realizację podstawy programowej;
- 3) umiejętność rozpoznawania potrzeb uczniów i indywidualizowania nauczania;
- 4) umiejętność stosowania w pracy wiedzy z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki;

- 5) znajomość środowiska uczniów oraz umiejętność uwzględniania w swojej pracy problematyki środowiska lokalnego i współczesnych problemów społecznych i cywilizacyjnych;
- 6) umiejętność korzystania w pracy, zwłaszcza w trakcie prowadzonych zajęć, z narzędzi multimedialnych i informatycznych.

Komisja egzaminacyjna podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej 2/3 składu swoich członków. Każdy z członków komisji ocenia spełnianie przez nauczyciela wymagań niezbędnych do uzyskania stopnia awansu zawodowego w punktach według skali od 0 do 10.

Na podstawie liczby punktów przyznanych przez poszczególnych członków komisji oblicza się średnią arytmetyczną punktów, z tym że jeżeli liczba członków komisji jest większa niż 3, odrzuca się jedną najwyższą i jedną najniższą ocenę punktową, z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) co najmniej dwie najwyższe oceny punktowe przyznane przez członków komisji egzaminacyjnej są takie same;
- 2) wszyscy członkowie komisji egzaminacyjnej przyznali takie same oceny punktowe.

Jeśli nauczyciel nie zdał egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego wówczas odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze roku i 9 miesięcy. W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, ponownie przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

Jeśli w ciągu 6 lat od rozpoczęcia przygotowania do zawodu nauczyciel nie uzyska stopnia mianowanego, wtedy dyrektor będzie musiał rozwiązać z nim stosunek pracy.

(stan prawny: czerwiec 2025)

IV. Naszym zdaniem

Pedeutologia nauka, która się rozwija

Nauczyciel to jedna z najbardziej wyjątkowych postaci na całym świecie, bo któż inny mógłby każdego dnia ofiarowywać to, co w nim najlepszego, cudzym dzieciom?

Deanna Beisser

To piękne słowa o nauczycielach i choć zapewne nie każdy czuje się postacią wyjątkową, ale z pewnością taką, która cudzym dzieciom otwiera przyszłość, pokazuje drogi, przestrzeń do działań, stara się by wspólna codzienność przedszkolna i szkolna, dawały poczucie obu stronom, że rozwój jest wspólnym mianownikiem.

Nauczyciele są w polskiej oświacie najważniejszymi postaciami, niezależnie od reform i kierunków zmian. To praca nauczycieli prowadzi do sukcesów uczniów, ale zawsze musi być wspierana oddziaływaniami rodzicielskimi.

Pedeutologia jako dziedzina wiedzy zajmująca się zawodem i osobą nauczyciela rozwijać się zaczęła pod koniec XIX wieku, a pierwszy raz tego terminu użył włoski pedagog Pietro Euzebiotti, a inspiratorami wyodrębnienia tego działu nauki byli Edouard Clapere de (szwajcarski prof. psychologii, 1873-1940) i Ernst Meumann (jeden z twórców pedagogiki eksperymentalnej, pionier badań nad procesami uczenia się i nauczania, 1862-1915, niemiecki pedagog i psycholog)¹.

Nauczyciel zgodnie z aktualną *Klasyfikacją Zawodów i Specjalności* (2025) należy do grupy zawodowej *Specjaliści nauczania i wychowania* [kod zawodu 23]. Grupa podzielona na specjalistów, obejmuje zarówno nauczycieli akademickich, jak i nauczycieli przedszkola, szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, a także nauczycieli innych specjalności pracujących z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi². (do 2008 roku był to zawód o charakterze szczególnym).

Intensywny rozwój zawodu nauczycielskiego jako profesji na ziemiach polskich trwa od XVIII w., wiele zmian, które skutkują obecnie, są wypadkową przemian ustrojowych, społecznych, postępu gospodarczego, technologicznego oraz znajomości

¹ Magda-Adamowicz M., Przegląd Historyczno-Oświatowy, nr 1-2, 2018, s. 29

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7.08.2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. z 2018 r. poz. 227, z 2021 r. poz. 2285, z 2022 r. poz. 853 oraz z 2024 r. poz. 1372)

wyników w obszarze badań nad mózgiem – neurobiologii, w aspekcie tworzenia subdyscypliny jaką jest neuropedagogika.

W Polsce pierwsze publikacje pedagogiczne odnosiły się do zadań nauczycieli w tworzonych (XVIII w.) szkołach parafialnych o czym informuje monografia Grzegorza Piramowicza, wydana w 1787 roku pt. „Powinności nauczyciela w szkołach parafialnych”. W publikacji został zawarty stosowany ówczesnie obraz metodyki kształcenia i wychowania oraz etyki zawodu, a autor wskazał na ważną nieustannie pracę nauczyciela przygotowującego do życia i działania, wskazującego uniwersalne wartości, rozwijającego postawy obywatelskie i patriotyczne ³.

Jan Paweł Władysław Dawid, polski pedagog, psycholog, pionier psychologii wychowawczej i pedagogiki eksperymentalnej w Polsce (1859-1914) w znacznym stopniu przyczynił się do rozwoju pedagogiki jako nauki. W swoich badaniach zwrócił uwagę na zespół cech psychofizycznych charakterystycznych dla nauczyciela, który jest odpowiedzialny za efekty pracy zawodowej – decyduje o przebiegu czynności zawodowych i przebiegu pracy zawodowej nauczyciela. W swojej rozprawce *O duszy nauczycielstwa* (Kraków, 1912) Jan Dawid określa cechy idealnego nauczyciela, jego „duszę”, a obok niej wymienia potrzebę doskonałości, poczucie odpowiedzialności i obowiązku, wewnętrzną prawdziwość i moralną odwagę. Przedstawiona przez tego pedagoga i psychologa struktura lekcji oparta jest na pięciu stopniach formalnych, a wynika z elementów procesu psychicznego tj. przyjęcie podniet zewnętrznych, przeróbka wewnętrzna podniet, ruchowa reakcja. Stopnie te odnoszą się kolejno do: 1) przygotowania apercpcji, 2) przedstawienia materiału konkretnego, 3) porównywania i wielokrotnego kojarzenia, 4) uogólnienia (pojęcia, definicje, prawa, reguły), 5) zastosowania.⁴

W największym swoim dziele psychologicznym *Inteligencja, wola i zdolność do pracy* (1911) przedstawia związek pomiędzy inteligencją, wolą i zdolnością do pracy, który można by określić jako apoteozę pracy. Dawid uważał, że umieć, chcieć i móc – to trzy

³ Magda-Adamowicz M., Przegląd Historyczno-Oświatowy, nr 1-2, 2018, s. 30

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Władysław_Dawid [dostęp: 13.02.2025]

źródła, które zasilają życie ludzkie. „Umieć” to znaczy mieć inteligencję, „chcieć” – wolę, „móc” – zdolność do pracy.⁵

W okresie międzywojennym, wśród polskich pedeutologów, wyróżnia się Sergiusz Hessen, który jako pedagog hołdował „miłości dusz”, określając ją jako „caritas”, a za istotne w pracy nauczyciela uważał zapał do wiedzy, umiłowanie piękna i sprawiedliwość. Cechy te przypisywał sobie i tym samym mianował się wzorem nauczyciela⁶.

Hessen stworzył własny system pedagogiki kultury, w którym zakładał poszukiwanie dróg kształtowania osobowości uczniów poprzez szerokie wykorzystanie dóbr kultury. Celem było przezwycięzenie anomii i heteronomii, tak aby uczeń uzyskał pełnię autonomii manifestującej się w twórczości, a całą ideę zawarł w swoim dziele *Podstawy pedagogiki*^[7].

Socjologowie okresu powojennego, profesorowie Florian Znaniecki, Jan Bystron, Józef Chałasiński, w swoich pracach koncentrowali uwagę na genezie i ewolucji funkcji nauczyciela oraz czynnikach selekcji kandydatów do tego zawodu⁸.

Mieczysław Kreutz wskazuje na doniosłość miłości ludzi jako istotnej cechy osobowości nauczyciela, jak również jego społecznego oddziaływania oraz zdolności sugestywnej. Uwypukla także cechy: pewność siebie, spokój, odwaga działania, wiara w siebie, bezkompromisowość i prostolinijność w dążeniu do realizacji celów⁹.

Osobowości nauczyciela charakteryzowała również Maria Grzegorzewska, w swojej pracy wyróżniła dwa typy osobowości (1961) – wyzwalającą, która oddziałuje na ucznia przez miłość, sympatię, chęć pomocy i stwarzanie przychylnego, pozytywnego klimatu i hamującą, wpływającą na uczniów za pomocą rozkazu, przymusu, sankcji, wytwarzająca tym samym klimat obcości między nauczycielem a uczniem¹⁰. Wg M. Grzegorzewskiej w pracy nauczyciela liczy się indywidualność i ludzkie podejście do dziecka, a nie powinny mieć znaczenia dobro materialne, wygody, sprawy prywatne.

⁵ Tamże

⁶ Magda-Adamowicz M., Przegląd Historyczno-Oświatowy, nr 1-2, 2018, s. 30

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Sergiusz_Hessen [dostęp: 18.02.2025]

⁸ Magda-Adamowicz M., Przegląd Historyczno-Oświatowy, nr 1-2, 2018, s. 31

⁹ M. Kreutz, Osobowość nauczyciela wychowawcy, Warszawa, NK, 1947, s. 72-82

¹⁰ M. Grzegorzewska, Listy do młodego nauczyciela, Warszawa, PZWS, cykl III, s.30-71, 1961

Rolą nauczyciela jest zarażanie uczniów pracą, mobilizowanie ich do uczenia się w celu uzyskania wykształcenia. Nauczyciel powinien cechować się empatią ukierunkowaną na dziecko, jego potrzeby i możliwości, a prawdziwy wychowawca ma być szczerym i radosnym partnerem oraz przewodnikiem.

Ciekawe badania prowadził pedagog Mieczysław Lejman, który wyróżnił następujące cechy dobrego nauczyciela: sprawiedliwość, humor, dyscyplinę, dobroć, wyrozumiałość, umiejętność zaciekawienia lekcją, punktualność, dokładność, systematyczność oraz umiejętność bycia wymagającym i opanowanym¹¹. Osoba i osobowość nauczyciela, jego przygotowanie i kwalifikacje zawodowe, autorytet i postawa ideowo-moralna odgrywają decydującą rolę w procesie nauczania i uczenia się. Nauczyciel jest bowiem organizatorem, kierownikiem i opiekunem tego procesu¹².

W latach osiemdziesiątych XX wieku, gdy następowały przemiany społeczno-polityczne, schematyczna praktyka nauczycielska zmieniała się w akcentowanie dwóch funkcji – dydaktycznej i wychowawczej, co wynikało z tradycyjnego ujmowania nauczyciela i jego powinności¹³.

Pod koniec lat 80 polska profesor Henryka Kwiatkowska zajmująca się głównie pedeutologią oraz zagadnieniami związanymi z nauczaniem literatury, a także z kształceniem nauczycieli, wskazała konieczność profesjonalizacji zawodu nauczyciela, za czym przemawiają argumenty poznawcze, dotyczące przekazu wiedzy, możliwości jej zrozumienia, ukształtowania umiejętności, utrwalenia i rozwoju zainteresowań, a także racje egzystencjalne, związane z kształtowaniem u uczniów pozytywnego stosunku do siebie, do ludzi i świata, zapobieganiem lękowi czy niskiemu poczuciu wartości. Składnikami nauczycielskiego profesjonalizmu są: świat myśli i sprawstwa, związany z przyswajaniem wiedzy i ćwiczeniem umiejętności, a także świat uczuć i wartości – atrybutów świata humanistycznego¹⁴. Na początku XXI wieku H. Kwiatkowska po przeprowadzeniu badań nad tożsamością nauczycieli, wyróżniła:

¹¹ M. Lejman, Osobowość zawodowa nauczyciela, Częstochowa, WSP, 1985, s.21-23.

¹² S. Wołoszyn Nauczyciel, tradycje, współczesność. Pedagogia. Warszawa, 1978.

¹³ K. Bieluga, S. Stankiewicz, Nauczyciel szkoły podstawowej w opinii rodziców, Nauczycie i Wychowanie 1985, nr 1-2.

¹⁴ H. Kwiatkowska, Pedeutologia, Warszawa, wyd. WAiP, 2008, s. 24.

- tożsamość anomijną (skoncentrowanie na własnym interesie w celu utrzymania korzystnych interakcji z otoczeniem), przejawia się w czynnościach zawodowych będących kopiowaniem i naśladowaniem wzorów działania. Z uwagi na odtwórczy charakter tych działań nie towarzyszy im refleksja na temat zasadności powielanego wzoru – brak dociekania teoretycznych uzasadnień dla wykonywanych działań praktycznych;
- tożsamość roli (nauczyciel dąży do spełniania zobowiązań wynikających z pełnionej roli), a także tożsamość autonomiczną (przejawiającą się potrzebą i zdolnością działania we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność).

Krystyna Duraj-Nowakowa wskazuje na istotę talentu pedagogicznego, przez który rozumie dyspozycję do prawnego i skutecznego wykonywania czynności dydaktyczno-wychowawczych, na które z kolei składają się dyspozycje psychofizyczne, emocjonalne, manualne, intelektualne, techniczne, społeczne, organizacyjne i administracyjne. Cechą talentu pedagogicznego jest wrodzona wyobraźnia, instynkt rodzicielski, zdolność do ekspresji i ekstrawersji. Wg Duraj-Nowakowej, talent nie jest wrodzony, to nauczyciel w pracy z uczniami korzysta z wrodzonych dyspozycji, a dzięki talentowi lekcja i metody, które nauczyciel stosuje mają swój specyficzny, indywidualny styl ¹⁵.

Obecnie w działaniach edukacyjnych dąży się do rozwoju kultury pedagogicznej z akcentem na innowacyjność i twórczość nauczycielską. Dostrzegalna złożoność społecznej przestrzeni szkolnej i wskazanie na stawanie się nauczycielem poprzez codzienne zawodowe przeżycia powodują, że tworzy się nauczyciel-badacz, refleksyjny praktyk, poznający swoje znaczenie w edukacji.

Zawód nauczyciela wymaga wiedzy, ale też kompetencji, które pozwolą mu na twórczość pedagogiczną. To jak nauczyciel będzie łączyć swoje działania zawodowe wykorzystując wrodzone i nabyte predyspozycje, utrwalony i elastycznie zmieniany styl pracy w kontekście szybko zmieniającego się świata, będzie świadczyło o jego sukcesach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

¹⁵ K. Duraj-Nowakowa, Nauczyciel: kultura – osoba – zawód, Kielce, wydawnictwo WSU, 2000, s.125-129.

V. Polecamy

Film dla nauczycieli i nie tylko...

„Śubuk” to polski film fabularny z 2022 roku w reżyserii Jacka Lusińskiego, do którego ten twórca także napisał scenariusz. Film częściowo inspirowany prawdziwymi wydarzeniami jest historią matki autystycznego chłopca, której walka z biurokracją oraz ludzką bezduszością doprowadziły do istotnych zmian w polskim systemie edukacji.

Fabula pokazuje wydarzenia od 1989 roku, kiedy młoda dziewczyna zachodzi w ciążę i na świat przychodzi syn, w którego wychowaniu wspiera ją starsza siostra. Bardzo szybko okazuje się, że chłopiec mocno różni się od rówieśników: jest dziwnie wycofany, zamknięty w sobie, a jedyne wypowiedane przez niego słowo to „śubuk”. Dziecko zostaje wyrzucone z przedszkola, a po jakimś czasie pojawia się diagnoza lekarzy – chłopiec ma autyzm. Młoda matka początkowo nie wie, jak odnaleźć się w tej sytuacji, bo w jej otoczeniu nikt nie zna tego zaburzenia w Polsce lat 90. Kobieta, jako samotna matka ma przeciwko sobie również zawziętego sąsiada, który słysząc krzyki dziecka w mieszkaniu – donosi na policję, że chłopiec jest krzywdzony. Jako oddana matka nie poddaje się i postanawia dowiedzieć się jak najwięcej o autyzmie oraz zrobić wszystko, aby jej syn mógł podjąć i ukończyć normalną edukację. Mimo zaburzeń w sferze komunikacji, matka widzi, że chłopiec jest ponadprzeciętnie inteligentny, ale wymaga więcej uwagi i cierpliwości od otoczenia. Rzuca więc wyzwanie służbie zdrowia i polskiemu systemowi oświaty, odnajduje inne matki w podobnej sytuacji, ignorowane przez system. Od tej pory kobieta działa z ogromną determinacją, aby osiągnąć swój cel, czyli zapewnić swojemu synowi społeczną akceptację i zrozumienie.

Film ze świetną obsadą aktorską, występują m.in. Małgorzata Gorol, Andrzej Seweryn, Marta Malikowska, Wojciech Dolatowski.

Opracowano na podstawie www.filmweb.pl

VI. Uczyć i wychowywać skuteczniej

Katarzyna Maciejewska

W pogoni za... innowacjami

Nowatorskie rozwiązania pedagogiczne w tworzeniu właściwej drogi do kreowania odpowiednich postaw oraz nabywania nowych doświadczeń i umiejętności u uczniów w wieku wczesnoszkolnym.

Jako wieloletni nauczyciel szkolny - Publicznej Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Lubszy z filią w Dobrzyniu oraz akademicki – Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu, cały czas pogłębiam własną wiedzę na temat wdrażania oraz szerzenia innowacji w pracy zarówno z uczniami jak i studentami. Z własnego doświadczenia wiem, że warto wprowadzać nowości, uatrakcyjnić swoje zajęcia. Oczywiście wszystko powinno być opracowywane zgodnie z zajmowanym stanowiskiem i możliwościami placówki. Inną innowację zrealizujemy w świetlicy, inną podczas zajęć edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III. Innowacja wcale nie musi być realizowana cały rok szkolny – może swoim obszarem zajmować parę miesięcy, jeden tydzień a nawet jeden dzień – konkretnie wyznaczony okres. Chodzi o to, aby wprowadzić do swojej pracy np. odpowiednio dobraną metodę lub metody, technikę lub techniki, które nie były wcześniej wykorzystywane. Musimy sobie wyznaczyć cel jaki chcemy osiągnąć oraz sposób jego realizacji.

Opiszę tutaj Państwu dwie innowacje, które miałam sposobność wprowadzić w swojej pracy – być może – znajdą Państwo w nich inspirację do stworzenia własnych.

W roku szkolnym 2024/2025 realizowałam dwie innowacje w mojej macierzystej placówce – Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Lubszy:

I. Innowacja - „Muzyka doświadczana różnymi zmysłami” – zajęcia umuzykalniające i rozwijające kreatywność u dzieci w klasie III.

II. Innowacja „Świetliczaki na tropie.... wartości- świetlica pełna wartości”
– dla uczniów klas I-III.

Celem pierwszej innowacji było uwrażliwienie dzieci na piękno muzyki. Działania innowacyjne polegały na tym, że raz w miesiącu będąc na zajęciach w klasie III byłam nauczycielem współorganizującym w tej klasie – organizowałam zajęcia zgodnie ze swoim planem. Dzieci podczas zajęć mogły doświadczać muzyki różnymi zmysłami: wzrokiem, słuchem, dotykiem. Dzięki tablicy multimedialnej, instrumentom perkusyjnym, w tym dzwonkom diatonicznym, tworzyłam mnóstwo zabaw muzycznych z wykorzystaniem różnych materiałów pochodzących z internetu. Zintegrowana Platforma Edukacyjna pozwalała nam zapoznawać się z muzyką w różnych wymiarach np. podczas zajęć pt. „Wykonujemy doświadczenia z dźwiękiem”, itp.

Zajęcia miały wzmocnić w dzieciach m.in. poczucie rytmu, słuch muzyczny. Z racji, że od wielu lat łączę zajęcia muzyczne z plastycznymi postanowiłam również i tutaj połączyć te dwa elementy edukacyjne – muzykę z plastyką.

Realizując zajęcia łączyłam ze sobą Metodę Edukacji przez Ruch Doroty Działskiej oraz Metodę Aktywnego Słuchania Muzyki Batti Strauss. Przeważnie bazowałam na muzyce klasycznej Vivaldiego czy Chopina, ale także współczesnych twórcach muzyki klasycznej t.j. James Malikey. Dzieci miały możliwość zapoznania się bliżej z różnorodnością w muzyce poważnej, jej wspaniałym brzmieniem oraz wpływem na ich rozwój:

- emocjonalny – muzyka łagodziła negatywne emocje, napięcia w ciele, wyciszała;
- poznawczym – skupiała uwagę, uczyła nowych umiejętności, grania na nowych instrumentach;
- społecznym – w rytm muzyki dzieci w zespole tworzyły wspólnie prace plastyczno-techniczne, tworzyły wymyślone melodie na instrumentach;

- fizycznym – dzieci podczas zajęć mogły wyrażać swoje emocje zarówno w zajęciach plastyczno-muzycznych, pracować w ruchu, ale również w tańcu swobodnym, jak i również podczas relaksacji. Jedni uczniowie w tym czasie leżeli i równoważyli oddech, inni się poruszali.

Dzieciom bardzo spodobała się taka forma zajęć. Poprzez swobodę i różnorodność w działaniu uczniowie mogli doświadczyć muzyki różnymi zmysłami. Uczyli się poprzez doświadczanie.

II Innowacja – „Świetliczaki na tropie... wartości” to druga równie ważna innowacja pod kątem rozwoju dzieci. Zajęcia odbywały się już w świetlicy, przez co miały inny wymiar. Realizowane były raz w miesiącu z chętnymi uczniami. Z racji specyfiki pracy świetlicy szkolnej takie zajęcia zawsze powinny być realizowane w mniejszych grupach – dla odpowiedniego posłuchu i możliwości działania.

Wartości są nierozzerwalną częścią naszego życia. Jeżeli we właściwy sposób ich nie przekazemy dzieciom, nie ukażemy różnic pomiędzy wartościami materialnymi a niematerialnymi – ich wewnętrzne postrzeganie wartości jakimi są miłość, szacunek, życzliwość, przyjaźń, pomoc, wsparcie, asertywność i wiele jeszcze innych wartości nie zostanie zastosowane w życiu codziennym. To my dorośli wzmacniamy w dzieciach ich własne poczucie wartości, dając wsparcie, zrozumienie, akceptację i miłość. Starłam się w swojej innowacji omawiać z uczniami klas I-III różne wartości poprzez np.: Dzień Kropki – Odwaga; Dzień Życzliwości – Życzliwość; Dzień Rodziny – Miłość; Dzień Niezapominajki – Przyjaźń; Dzień Nauczyciela – Szacunek, itp. Dzieci aktywnie uczestniczyły w zajęciach.

W Dniu Życzliwości dzieci klas młodszych wraz z nauczycielami – wyruszyły (21 listopada br.) w pochodzie z żółtymi balonami – symbolem życzliwości, do różnych instytucji w naszej miejscowości. Odwiedziliśmy Urząd Gminy, Ośrodek

Pomocy Społecznej, Ośrodek Zdrowia, aptekę. Po powrocie poszliśmy do wszystkich pracowników naszej szkoły, tym Pani dyrektor oraz pozostałych nauczycieli. Dzieci specjalnie na to święto nauczyły się wierszyka, zaśpiewały piosenkę. Dodatkowo uczniowie klas I-III wspólnie ze mną stworzyli barwną fotobudkę, którą zabraliśmy na nasz pochód. Przedstawiciele odwiedzonych instytucji zrobili sobie pamiątkowe zdjęcia z dziećmi. Okazanie sobie wzajemnej życzliwości było samą przyjemnością i na pewno będziemy to przedsięwzięcie kontynuować każdego roku. Treści dotyczące wszystkich wartości, jakie poruszałam z dziećmi były w różnorodny sposób omawiane, np. odnalezienie w sobie odwagi w Dniu Kropki. Dzieci malując kropki, tworząc z nich swoje wymyślane prace, mogły znaleźć w sobie ogromne pokłady kreatywności, twórczości oraz odwagi w wyrażaniu siebie, nawet jak wcześniej w to nie wierzyły lub po prostu nie zdawały sobie z tego sprawy. Moje zajęcia nie były schematyczne, nie były nawet powtarzalne. Każde podejście do wartości było całkowicie odmienne od siebie. Nic nie było narzucane, wszystko było kierowane do dzieci w sposób przemyślany dając im ogromne szanse na bycie autentycznym, swobodnym w działaniu, ale jednocześnie z rozmysłem i analizą każdej wartości. Uważam, że takie innowacje, gdzie dajemy szansę dzieciom na własny rozwój, na nabranie wiatru w żagle, uczestnicząc w ich próbie lotu na dużej wysokości – pozwalamy im uwolnić emocje – te pozytywne, ale też te negatywne. Chcemy, aby zrozumiały sens ich istnienia, jak z nich korzystać by być szczęśliwym i nie ranić innych, żeby wzmocnić poczucie własnej wartości. To jest bardzo ważne w kreowaniu siebie, odnajdywaniu własnej drogi – róbmy to już na samym początku ich edukacji.

Dlatego tak ważne dla mnie od samego początku jest, to aby jako wykładowca akademicki ukazywać przyszłym nauczycielom kierunek

i możliwości zdobywania i kształtowania w sobie chęci do poszerzania własnej wiedzy, uatrakcyjniania swojej pracy pod wieloma względami.

Jest to nam – nauczycielom, pedagogom potrzebne, aby odnaleźć właściwą drogę do realizacji swoich planów, nową ścieżkę samorozwoju. Dzięki praktycznym wskazówkom, które staram się za każdym razem przekazywać studentom, działaniom jakie podejmujemy na zajęciach praktycznych wiem, że są to wiadomości, które wykorzystają w swojej pracy. Pracując z dziećmi i dorosłymi jestem w stanie śmiało stwierdzić, że nowatorskie w obu przypadkach jest to, że przede wszystkim w swoim życiu uczymy się i zdobywamy nową wiedzę – cały czas, bez przerwy. To jest wspaniałe, że możemy się nią wymieniać, inspirować nawzajem zarówno w teorii, ale przede wszystkim w praktyce.

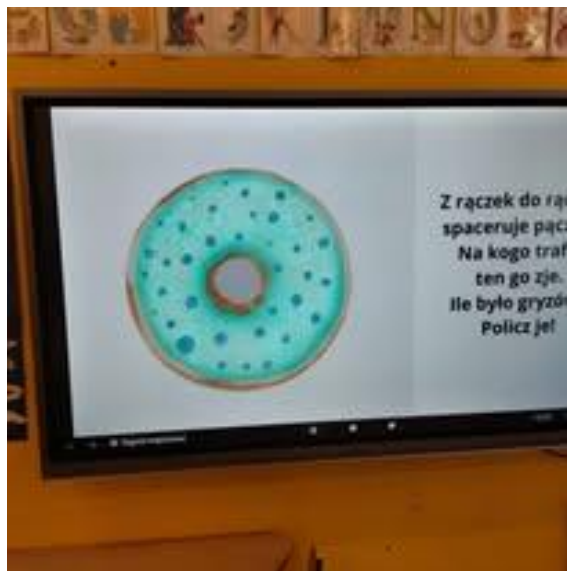
Śmiało mogę stwierdzić, że to jaką wiedzę posiadamy jest zasługą wielu doświadczeń, przeżyć, ludzi jakich na swojej drodze spotykamy, przeczytanych książek, obejrzanych filmów. Powinniśmy otwarcie i śmielej dzielić się swoją wiedzą, ale mądrze i odpowiedzialnie jednocześnie. Wymieniać się z innymi swoimi doświadczeniami – być może przekonamy innych do działań i tworzenia własnych innowacji. Tego wszystkim serdecznie życzę i mam nadzieję, że uda mi się kogoś zainspirować..... do działania.

„Nie proś o pozwolenie, żeby latać. Skrzydła są Twoje, a niebo nie należy do nikogo. To Twój lot.”

/autor nieznany/

Fot. autorki. *Świetliczaki na tropie wartości – Dzień Życzliwości*

Fot. autorki. Praca tworzona w ramach innowacji *Muzyka doświadczana różnymi zmysłami*

Fot. autorki. Praca tworzona w ramach innowacji o wartościach

Fot. autorki. Praca tworzona w ramach innowacji muzycznej

Fot. autorki. Uczniowie prezentują jeden z efektów innowacji muzycznej

Lidia Mucha, Katarzyna Rakoczy

Wychowanie do wartości przez działanie. Wolontariat jako narzędzie pedagogiki zaangażowanej

Kształcenie postaw społecznych i obywatelskich jest jednym z najważniejszych zadań szkoły, a wychowanie przez działanie – najsukuteczniejszym założeniem pedagogiki zaangażowanej dążącej do wykształcenia świadomych, odpowiedzialnych i aktywnych ludzi, którzy potrafią działać dla dobra ogólnego. W szkole, która obecnie jest przestrzenią pogłębiającego się indywidualizmu i stresu, wolontariat daje szansę na odbudowanie wspólnoty, rozwój empatii i poczucia sprawczości. Mając to wszystko na uwadze, założyliśmy w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku Szkolny Klub Wolontariatu. Wcześniej działaliśmy w ramach Samorządu Uczniowskiego, a w 2019 roku zrzeszyliśmy grupę uczniów w zespół wolontariacki „U Adama” i zaczęliśmy angażować młodzież w działania charytatywne, edukacyjne, środowiskowe i międzypokoleniowe. Artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, jak aktywizować młodzież, by chciała i umiała działać dla innych, stała się pokoleniem świadomym, otwartym na różnorodność, empatycznym, ale też wymagającym, potrzebującym świadomości sensu i celu. To właśnie wolontariat staje się dla młodych ludzi przestrzenią, w której mogą budować relacje, poczuć się potrzebni, docenieni, mogą zdobywać doświadczenia i rozwijać siebie i swoje pasje. Dlatego ważne jest, aby pedagodzy uświadomili sobie, że nie wystarczy mówić o pomaganiu, trzeba dać młodym ludziom pole do działania – zaufanie, przestrzeń, autonomię.

Początki SKW w Kluczborku były skromne – kilkoro młodych ludzi, którzy chcieli zrobić „coś dobrego”. Z czasem udało się wypracować model pracy oparty na trzech filarach:

SYSTEMATYCZNOŚĆ – działania podejmowane są przez cały rok (zarówno długofalowe, jak i akcje jednorazowe),

WSPÓŁPRACA – z organizacjami lokalnymi (kluczborskie DPSy, OCWIP, Zakład Aktywizacji Zawodowej, Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol”) i ogólnopolskimi (Amnesty International, Fundacja WOŚP).

KOMPETENCJE I ROZWÓJ – szkolenia, warsztaty, udział w konferencjach, konkursach, wyjazdy integracyjne i edukacyjne.

Inicjatywy podejmowane przez wolontariuszy mają charakter charytatywny, edukacyjny, środowiskowy i integracyjny, opierają się na współpracy z lokalnymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz wolontariuszami innych szkół i środowisk. Klub realizuje misję: „Pomagając innym – rozwijamy siebie”.

Ponieważ od początku naszej działalności bardzo ważnym zadaniem była integracja lokalnego środowiska, dlatego rozpoczęliśmy współpracę z instytucjami takimi jak: Domy Opieki Społecznej w Kluczborku, Świetlica Terapeutyczno-Wychowawcza „Parasol”, Hospicjum im. Ojca Pio w Smardach, lokalne schroniska dla zwierząt w Wołczynie i Bogdańczowicach.

Współpraca ze Świetlicą „Parasol” przynosi wolontariuszom wiele radości i satysfakcji, bo dzieciaki niezwykle przyjaźnie reagują na wszelkie formy wspólnych spotkań. Dla wszystkich to nie tylko czas wspólnych zabaw i zajęć plastycznych – to przede wszystkim budowanie bezpiecznej przestrzeni, w której każde dziecko może poczuć się ważne, zauważone i akceptowane. Nasze działania są dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci – wiele z nich zмага się z trudnościami emocjonalnymi, społecznymi lub zdrowotnymi, dlatego kluczowe jest budowanie relacji opartej na zaufaniu i empatii. Podczas spotkań prowadzimy: gry integracyjne i ruchowe, np. „Sałatka owocowa”, „Raz, dwa, trzy – Baba Jaga patrzy”, „Ciepło-zimno”, czyli klasyczne zabawy w nowoczesnym wydaniu, które rozwijają refleks, współpracę i uczą zasad fair play. Z kolei kalambury, gry memory, „Co zniknęło?” pozwalają na ćwiczenia pamięci, wyobraźni i koncentracji, a zajęcia plastyczne i sensoryczne, takie jak malowanie farbami, wyklejanki,

lepienie z plasteliny i ciastoliny – wspierają rozwój małej motoryki i pozwalają dzieciom wyrażać emocje. Organizowaliśmy też zabawy tematyczne, przykładowo „Pokoloruj swoje emocje” – podczas której dzieci tworzyły kolorowe postacie wyrażające radość, smutek, złość czy spokój – uczyły się nazywania i oswajania uczuć. Wszystkie działania przyczyniały się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci, zarówno pensjonariuszy, jak i wolontariuszy.

Integracja lokalnego środowiska to również cykliczna współpraca z Domami Pomocy Społecznej na terenie powiatu kluczborskiego. Spotkania z osobami starszymi i przewlekle chorymi to jedno z najważniejszych pól aktywności naszego klubu – wolontariat międzypokoleniowy, który łączy świat młodych i seniorów. Organizujemy akcje okolicznościowe i świąteczne, przygotowujemy świąteczne paczki i kartki – z okazji Bożego Narodzenia, Wielkanocy czy Dnia Seniora. Występy artystyczne, recytacje, wspólne kolędowanie, wspólne zajęcia plastyczne – tworzenie ozdób, malowanie, wyklejanki, gry planszowe, quizy pamięciowe i proste gry ruchowe – to najczęstsze formy podczas spotkań. Ale najistotniejsze jest stworzenie atmosfery rodzinnego ciepła i obecności, największą wartością jest czas i uważność – po prostu jesteśmy – słuchamy opowieści, przynosimy świeże wiadomości ze świata, dzielimy się uśmiechem i obecnością. Budujemy więź i relację, której często brakuje osobom starszym, samotnym. Spotkania te uczą młodych ludzi szacunku do starości i choroby, a także dostrzegania drugiego człowieka – bez ocen i barier.

Kolejnym środowiskiem, w którym wolontariusze są chętnie przyjmowani, jest hospicjum. Miejsce szczególne, ponieważ tam przebywają osoby ciężko chore i ich rodziny. Wszyscy przepełnieni są bólem. Staramy się chociaż odrobinę pomóc w tych trudnych chwilach. Choć z racji wieku i przepisów prawa wolontariusze nie mogą jeszcze pracować bezpośrednio z osobami terminalnie chorymi, ich zaangażowanie w zbiórki, akcje charytatywne i działania edukacyjne mają realny wpływ na funkcjonowanie hospicjów i komfort ich podopiecznych. Jedną z akcji, w której wzięliśmy

udział, były o zasięgu ogólnopolskim „Pola Nadziei” – w ramach działań wykonaliśmy papierowe żonkile, które sprzedaliśmy za dobrowolne datki, a zebrane pieniądze przeznaczyliśmy na potrzebne w hospicjum materiały. Organizowaliśmy też słodkie kiermasze i loterie fantowe, a dochód trafił do Hospicjum Ziemi Kluczborskiej Św. Ojca Pio. Zwróciliśmy uwagę na jeszcze jeden aspekt. Aby nasza pomoc nie miała tylko wymiaru materialnego, zaprosiliśmy do szkoły pracowników i dorosłych wolontariuszy hospicjum na prelekcję o idei hospicyjnej i godnym umieraniu – uczymy w ten sposób młodych ludzi empatii, wrażliwości i postawy szacunku wobec cierpienia.

W ramach działań na rzecz potrzebujących Szkolny Klub Wolontariatu „U Adama” podejmował regularne i zróżnicowane inicjatywy na rzecz lokalnych schronisk dla zwierząt i organizacji zajmujących się pomocą bezdomnym psom i kotom. To aktywność, która uczy młodzież nie tylko troski o słabszych, ale też odpowiedzialności, systematyczności i zaangażowania obywatelskiego. Co roku regularnie organizujemy zbiórki karmy suchej i mokrej, koców, legowisk, misek, smyczy, zabawek i środków czystości, aby pokazać uczniom, że pomoc zwierzętom nie ogranicza się do jednorazowego działania, trzeba je karmić, wyprowadzać, codziennie o nie dbać. Tworzymy plakaty, ulotki i prezentacje na temat odpowiedzialnej adopcji i praw zwierząt, przeprowadzamy w klasach lekcje i prezentacje wychowawcze promujące empatię wobec zwierząt i świadome decyzje adopcyjne, zbieramy karmy, organizujemy kiermasze, a za zebrane pieniądze kupujemy sprzęty potrzebne w schroniskach. Co ważne, zawsze najpierw pytamy pracowników schronisk, czego zwierzęta potrzebują, żeby pomoc była celowana i efektywna. Wspieramy również lokalne akcje „Adoptuj, nie kupuj” oraz organizujemy własne: „Pomóż zwierzętom przetrwać zimę”.

Wolontariat to znacznie więcej niż tylko pomaganie – to przestrzeń, w której młodzi ludzie uczą się odpowiedzialności, współpracy, otwartości i aktywnego obywatelstwa. Działając wspólnie, mogą nie tylko nieść realną pomoc, ale również rozwijać własne kompetencje społeczne, emocjonalne i organizacyjne. Szkolny Klub Wolontariatu „U Adama” od lat buduje sieć

współpracy międzyszkolnej i międzypowiatowej, w której młodzież z powiatu kluczborskiego, oleskiego i namysłowskiego (ale nie tylko) wspólnie realizuje projekty społeczne, akcje charytatywne i inicjatywy edukacyjne. Te działania integrują młodych ludzi wokół wspólnych wartości: empatii, solidarności i zaangażowania społecznego. Inicjujemy i uczestniczymy w spotkaniach roboczych i integracyjnych z wolontariuszami z różnych szkół, wspólnie planujemy i realizujemy regionalne akcje społeczne, m.in. zbiórki charytatywne, kampanie edukacyjne, happeningi promujące pomoc innym, organizujemy warsztaty i panele dyskusyjne z liderami innych szkolnych klubów wolontariatu, bierzemy udział w międzyszkolnych Festiwalach Wolontariatu, debatach młodzieżowych i spotkaniach z przedstawicielami NGO oraz lokalnego samorządu. Aby młodzież mogła działać skutecznie, odpowiedzialnie i z pasją, stwarzamy jej możliwość ciągłego rozwoju osobistego i społecznego poprzez udział w szkoleniach i warsztatach doskonalących kompetencje wolontariuszy i ich opiekunów z zakresu: komunikacji interpersonalnej, współpracy w grupie, zarządzania czasem i projektami, asertywności i motywacji, empatii i przeciwdziałania wypaleniu wolontariackiemu. Wolontariusze uczestniczą w programach rozwijających kompetencje leaderskie – uczą się planować działania, animować grupę, rozwiązywać konflikty i prowadzić dokumentację wolontariatu. Tworzymy wewnętrzne ścieżki rozwoju w klubie – od wolontariusza, przez lidera grupy, po koordynatora akcji. Bierzemy udział w wydarzeniach promujących wolontariat w regionie – jako prelegenci, uczestnicy paneli, animatorzy gier i stoisk. Pokazujemy innym szkołom, jak organizować działania wolontariackie – dzielimy się naszym doświadczeniem, materiałami i pomysłami, dzięki czemu powstaje regionalna sieć aktywnej młodzieży, która inspirowa się nawzajem i działa razem ponad podziałami. Wolontariusze uczą się liderowania, planowania, współpracy, co przekłada się na ich sukcesy w życiu szkolnym, osobistym. Nasze działania zyskują większy zasięg i skuteczność – bo razem możemy więcej, lepiej i odważniej.

Opisane przedsięwzięcia mają charakter cykliczny, ale oprócz stałych akcji i projektów wolontariusze uczestniczą również w akcjach, które wynikają z potrzeb lokalnej społeczności, takich jak wsparcie osób potrzebujących w leczeniu i rehabilitacji. Staramy się, aby młodzież dostrzegała, że można wspierać nie tylko lokalnie w swoim środowisku. Kiedy mieszkańców Kotliny Kłodzkiej dosięgnęła klęska i ich posiadłości zalała woda, pomagaliśmy powodzianom, wysłaliśmy samochód pełen zebranych potrzebnych ludziom sprzętów, środków czystości, wody i jedzenia. Inne przykładowe akcje, w których wzięliśmy udział to: zbiórki darów i pomoc ofiarom wojen i katastrof humanitarnych, organizacja zbiórek rzeczowych i finansowych dla uchodźców z Ukrainy i ofiar trzęsienia ziemi w Turcji i Syrii (w ramach współpracy z organizacjami krajowymi i międzynarodowymi). Braliśmy też udział w kampaniach ogólnopolskich i międzynarodowych: paczka w ramach akcji „Rodacy-Bohaterom”, „Szlachetna Paczka” (koordynowana przez Stowarzyszenie WIOSNA).

Szkolny Klub Wolontariatu „U Adama” prowadzony jest przez dwie opiekunki, nauczycielki liceum (polonistkę i chemiczkę) Uważamy, że to dobre rozwiązanie. Przede wszystkim możemy dzielić się zdaniami, wspierać w realizacji pomysłów, wzajemnie sobie pomagać również w momentach kryzysów, które są nieodłącznym elementem kilkuletniej stałej działalności. Nauczyliśmy się, że wolontariat nie może być „projektem nauczyciela”, do którego dopisuje się młodzież. To uczniowie mają być siłą napędową – nauczyciel jest mentorem, wsparciem organizacyjnym i opiekunem. Uczymy odpowiedzialności, ale nie prowadzi za rękę. Staramy się dać młodzieży przestrzeń i motywować do przejmowania inicjatywy, pomagać nawiązywać kontakty z partnerami zewnętrznymi, dbać o formalności (zgody, regulaminy, bezpieczeństwo), wspierać promocję działań (na stronie szkoły, w mediach lokalnych, za pomocą relacji fotograficznych), dokumentować i podsumowywać aktywności (przygotowując dla uczestników dyplomy, sporządzając sprawozdania, redagując rekomendacje). Czasem nie jest łatwo, napotykamy liczne trudności. Największą jest pozyskanie młodych

ludzi do pracy w godzinach popołudniowych. Gotowa jest na to mała grupka prawdziwych społeczników. Ale warto wykorzystywać potencjał tych, którzy mogą zrobić coś dla innych nawet okazjonalnie. Do tego potrzebna jest dobra diagnoza. Jeden woli prace plastyczne – robi plakaty, inny przygotowuje prezentacje multimedialne, jeszcze inny działa w wolontariacie kulturalnym, czy sportowym, a jeszcze inny upiecze ciasto. Każda para rąk się przyda, każdy jest trybikiem w tej wolontariackiej maszynie czynienia dobra. Oczywiście najcenniejszy jest udział w stałym wolontariacie, ale każde zaangażowanie młodego człowieka warto dostrzec i docenić. Jeśli w szkole nie działa Szkolny Klub Wolontariatu, można zacząć od małych kroków: od jednej akcji rocznie (np. zbiórki karmy), współpracy z lokalną organizacją, zaangażowania klasy wychowawczej, wspólnego wyjścia do DPSu czy świetlicy środowiskowej. Najważniejsze jest: zacząć. Potem – słuchać młodzieży, zaufać jej i wspólnie budować społeczność.

Oczywiście nie pracujemy dla zysku, dla pochwał i nagród, ale nie ukrywamy, że nas cieszy, że ktoś dostrzega nasze zaangażowanie. Co roku bierzemy udział w konkursie „8 Wspaniałych”, otrzymujemy dyplomy, a w tym roku możemy poszczycić się wyróżnieniem naszej uczennicy Julii Bednarek w finale XXXI Ogólnopolskiego Konkursu Ośmiu Wspaniałych.

Czego sobie życzymy? Żeby jak najwięcej osób dostrzegało potrzeby żyjących obok nich ludzi i zwierząt, żeby tych potrzeb z roku na rok ubywało. I żeby nie opuszczał nas zapał w pracy, bo to, co robimy dla innych, daje nam siłę, buduje nasze poczucie własnej wartości, kształtuje nasze charaktery, pozwala nabywać różne umiejętności. Dając innym, dbamy też o siebie.

Fot. autorek. Spotkanie wolontariuszy z Opolską Kurator Oświaty w Opolskim Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych

Fot. autorek. Warsztaty dla wolontariuszy – tworzenie rękodzieła

Fot. auterek. Popołudnie z dziećmi ze świetlicy terapeutycznej Parasol

Fot. auterek. Uczniowie wolontariusze z zebranymi darami dla powodzian

VII. Edukacja włączająca

Joanna Pycia

„Różni, ale razem” – integracja poprzez działanie

W poniższym artykule chciałabym podzielić się moim doświadczeniem – opisać działanie, które przyniosło mi solidną porcję dobrej wiedzy i praktyki, ale także, mimo ogromu pracy i zaangażowania, ogromną satysfakcję. Zachęcam do lektury opisu naszej dobrej praktyki.

Współczesna edukacja coraz częściej stawia na integrację i rozwijanie u młodych ludzi empatii, zrozumienia i szacunku dla różnorodności. Szczególnym przejawem tych wartości jest współpraca i wzajemna relacja między uczniami szkół ogólnodostępnych a uczniami szkół specjalnych. Tego rodzaju integracja niesie za sobą wiele korzyści dla obu stron.

Coraz więcej placówek, instytucji organizuje dla uczniów wspólne projekty edukacyjne, innowacje, wydarzenia sportowe, wyjazdy itp. Takie inicjatywy pozwalają na wielowymiarowy rozwój osobowości i charakteru młodych ludzi. Uczniowie uczęszczający do szkół ogólnodostępnych mają okazję uczyć się empatii, współpracy, rozwijają swoje kompetencje społeczne. Kontakt z uczniami z niepełnosprawnościami pozwala im rozwijać wyrozumiałość dla potrzeb drugiego człowieka. Natomiast uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zyskują – tak bardzo potrzebne im w codzienności – poczucie przynależności do społeczności i motywację do swojego rozwoju. Często „zarażają” się nowymi zainteresowaniami, zauważają swoje mocne strony. I to właśnie potwierdziło się w naszym przedsięwzięciu. Ale od początku...

Nasza inicjatywa to wspaniały przykład takiej działalności – jest nią współpraca nawiązana między Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Kluczborku im. M. Konopnickiej w Kluczborku i Publiczną Szkołą Podstawową nr 2 im. J. Korczaka w Kluczborku.

Nauczycielki tych dwóch szkół (Aneta Drozda i autorka) z aprobatą swoich dyrektorów, rozpoczęły działalność z uczniami już w poprzednim roku szkolnym, aby poznać wzajemne potrzeby i możliwości, ale przede wszystkim interakcje. Uczniowie spotykali się m.in. na wspólnych warsztatach sensorycznych, imprezie sportowej „Korczakiada – Spartakiada”.

Po kilku spotkaniach zauważyliśmy potrzebę kontynuacji tego typu inicjatyw. W taki oto sposób zrodziła się innowacja pedagogiczna p.t. „Każdy inny, wszyscy tacy sami”. Zaplanowano cykl spotkań i szereg działań na cały rok szkolny 2024/2025.

Gospodarzami pierwszego spotkania byli uczniowie klasy VI a wraz z nauczycielami z PSP nr 2 w Kluczborku, którzy zaprosili uczniów z SOSW w Kluczborku do nowego ogrodu sensorycznego przy swojej szkole. Tam uczniowie z niepełnosprawnościami wzięli udział we wspólnych zabawach stymulujących zmysły, poznawali sposoby różnej komunikacji a w dalszej kolejności spożyli zdrowy posiłek – ciągle towarzyszył im wspólny śpiew oraz radość ze wspólnie spędzonego czasu.

Drugie spotkanie odbyło się jesienią w SOSW w Kluczborku pod hasłem „Kolorowy dzień dobroci”. Podczas niego uczniowie rozwijali umiejętności współpracy i słuchania siebie nawzajem. Budowali wieże z drewnianych kołków zawieszonych na sznurkach, którymi wspólnie manewrowali. Następnie, w grupach, przygotowali kolorowe desery oraz nakryli stoliki do wspólnego poczęstunku.

Z kolei zimowe spotkanie związane było z najpiękniejszymi świętami w roku – Bożym Narodzeniem. Ponownie uczniowie z PSP nr 2 zaprosili swoich kolegów na przygotowane przez nich ogólnoszkolne jasełka. Nie obyło się bez interakcji – w trakcie występu uczniowie z SOSW zaprezentowali przygotowaną kolędę „Pójdźmy wszyscy do stajenki” z wykorzystaniem gestów MAKATON. Występ ten został odebrany z wielkim poruszeniem ze strony całej społeczności PSP nr 2.

Podczas tych wszystkich wydarzeń zauważono autentyczną relację między uczniami obu szkół. Zнали oni już swoje imiona, zainteresowania, żartowali ze sobą, pomagali sobie w różnych sytuacjach itp. Postanowiono więc kontynuować ideę integracji, tym razem już poza budynkami szkół.

Kolejne przedsięwzięcie – Akcja Integracja (tym razem Walentynkowa) odbyła się w sali Eventova Junior w Kluczborku, gdzie zintegrowani uczniowie obu szkół wesoło bawili się i rozmawiali, korzystając z uroków profesjonalnej sali zabaw. Również tym razem nie zabrakło miłych gestów. Uczniowie PSP nr 2 wykonali własnoręcznie dla kolegów i koleżanek z SOSW upominki w postaci papierowych kwiatów i breloczków 3D, natomiast oni zostali poczęstowani upieczonymi pysznymi babeczkami.

Widząc potencjał dzieci, czując niedosyt i chęć rozwoju naszych działań, pomyślałyśmy o zrobieniu czegoś wyjątkowego, czegoś co zostanie na długo w pamięci uczniów, rodziców i nauczycieli, co pokaże zbudowaną dotychczas relację i współpracę między szkołami.

Dyrekcja PSP nr 2 w Kluczborku wraz z panią Anetą – koordynatorką inicjatywy zaprosiła nas – zaprzyjaźnioną już szkołę (SOSW w Kluczborku) do udziału w nagraniu wspólnego teledysku z okazji Dnia Dziecka.

Rozpoczęto gromadzenie środków finansowych na to duże przedsięwzięcie.

I tak, przy wielkim zaangażowaniu wielu osób, udało się! Uczniowie, nauczyciele i rodzice mogli stanąć przed mikrofonem w profesjonalnym studiu nagrań. Teledysk nagrano w zaprzyjaźnionym gospodarstwie agroturystycznym nieopodal Kluczborka. Sceny były kręcone podczas wielkiego całodniowego pikniku (od świtu po zachód słońca), w otoczeniu pięknej przyrody, zwierząt. Uczniowie, nauczyciele i rodzice spędzili wspólnie czas grając w piłkę, pielęgnując zwierzęta, malując w plenerze i śpiewając wieczorem przy ognisku.

Nagranie teledysku do utworu Oli Kotłowskiej „Księgi życia” stanowiło podsumowanie całorocznej współpracy, pokazując jej wieloaspektowy wymiar. Budujące jest to, że rodzice, montażyści i inni biorący udział w wydarzeniu

zauważyli autentyczność tej relacji u uczniów, ich znajomość, brak barier, dobrą współpracę i ogromną radość z tworzenia razem.

Teledysk został upubliczniony 1 czerwca 2025r. na serwisie YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=qYQP5-UXXDM> oraz udostępniony szerszym kręgom odbiorców poprzez platformę społecznościową Facebook obu szkół – wraz z życzeniami była to niespodzianka dla naszych uczniów z okazji Dnia Dziecka. Z informacji zwrotnych od rodziców wiemy, jak dużo było wzruszeń całych rodzin przy jego odtwarzaniu. I to jest kropka nad i.

BYŁO WARTO!!!

Sukces tego przedsięwzięcia, ale też doświadczenie zdobyte podczas tej dużej inicjatywy spowodował, że zrodziły się już kolejne pomysły do wartościowych wyjazdów, spotkań na przyszły rok w tym samym składzie.

Zostały zaplanowane cztery kolejne spotkania o charakterze edukacyjno-terapeutycznym i integracyjnym, na które zostały pozyskane środki z Urzędu Marszałkowskiego w Opolu w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Kluczborska Dwójka”.

Integracja uczniów to proces, który odgrywa kluczową rolę w budowaniu społeczeństwa bazującego na tolerancji, zrozumieniu i wzajemnej pomocy. Integracja nie jest tylko rozwiązaniem edukacyjnym, są to także postawy i wartości, które kształtują przyszłych dorosłych. Pokazują, iż mimo różnic między sobą wszyscy mają te same prawa i razem można przeżywać dobre chwile na wiele sposobów.

Zachęcam do podejmowania podobnych inicjatyw – oprócz nowych doświadczeń i ogromnej satysfakcji to także okazja do zobaczenia swoich uczniów i ich rodziców w nowych rolach i sytuacjach, a może też pokazania im, że wspólnie spędzany czas ma ogromną wartość, o czym w biegu codzienności często się zapomina.

Beata Bryk

Rynek pracy jest dla wszystkich, część 3. Przygotowanie osób z niepełnosprawnościami na rynek pracy

Realizacja praktyk wspomaganych w Szkole Przysposabiającej do Pracy w Kluczborku - kluczem do skutecznej integracji zawodowo-społecznej osób z niepełnosprawnościami.

"Pomóż mi zrobić to samemu" to jeden z najstynniejszych cytatów Marii Montessori. Pierwszy raz przeczytałam go 35 lat temu, kiedy przyszedłam do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kluczborku na rozmowę kwalifikacyjną.

Pracę w placówce rozpoczęłam po ukończeniu Studium Nauczycielskiego o specjalności: nauczanie początkowe. W szkole, którą ukończyłam, nikt nie cytował Marii Montessori. Kiedy pierwszy raz przeczytałam to zdanie, nie rozumiałam jak wielka MOC się w nim kryje, dlaczego właśnie ten cytat wita przychodzących do placówki, w której kształcą się uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną ze współistniejącymi sprzężeniami.

Dzisiaj to moje motto zawodowe. Kierunek działania nauczyciela, oligofrenopedagoga, arteterapeuty i doradcy zawodowego.

„Pomóż mi zrobić to samemu” stanowi kwintesencję podejścia pedagogicznego i doskonale oddaje sens pracy oligofrenopedagoga i doradcy zawodowego w Szkole Specjalnej Przysposabiającej do Pracy. Uczęszczający do placówki uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, często ze współistniejącymi sprzężeniami, nie potrzebują wyręczania, potrzebują wsparcia w rozwijaniu samodzielności i budowaniu tożsamości zawodowej. Oligofrenopedagog i doradca zawodowy ma do odegrania kluczową, ale zarazem subtelną rolę, być przewodnikiem, który nie prowadzi za rękę, lecz wskazuje drogę. „Pomóż mi zrobić to samemu”, wyraża głęboką potrzebę bycia traktowanym poważnie, z szacunkiem do możliwości i aspiracji uczniów, którzy nie chcą być biernymi odbiorcami pomocy, pragną aktywnie uczestniczyć w swoim rozwoju zawodowym. Chcą podejmować

decyzje, próbować, doświadczać, a nawet popełniać błędy. Szczególne znaczenie w tym procesie mają praktyki wspomagane.

Dotychczas prawo oświatowe nie uregulowało spraw związanych z organizacją tych praktyk. Pozostawiono to inicjatywom poszczególnych szkół. Podstawa Programowa dla Szkół Specjalnych Przysposabiających do Pracy określa priorytet w edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym ze współistniejącymi sprzężeniami, jako poszerzanie ich kompetencji osobistych, społecznych i komunikacyjnych, doświadczenie i rozumienie sytuacji związanych z dorosłym życiem, przygotowanie uczniów do zatrudniania wspomagane lub innej formy zatrudniania albo do efektywnego funkcjonowania w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych, w maksymalnej integracji z innymi członkami społeczności lokalnej¹⁶.

Istnieje ogromna rola systemu edukacji we wspieraniu ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w procesie przejścia z edukacji do zatrudniania, z uwzględnieniem kierunku wspierania, który koncentruje się na całym życiu osoby z niepełnosprawnością intelektualną, a nie tylko na zmianie „tu i teraz”. To w perspektywie ma zasadniczy wpływ na jakość życia tego młodego człowieka. To właśnie w warunkach szkolnych uczeń powinien doświadczać sytuacji edukacyjnych, które pozwolą mu na nabycie umiejętności zachowania się w sytuacjach społecznych oraz nabycie umiejętności zawodowych, w sytuacjach praktycznych. Konieczne jest stwarzanie takich sytuacji, gdzie uczeń będzie mógł pełnić centralną rolę we własnym rozwoju oraz zrozumienie, że praca jest podstawowym czynnikiem uzyskania niezależności życiowej dla każdego człowieka. W rezultacie pozwoli to uczniowi na zwiększenie motywacji i podjęcie zatrudnienia zgodnie z kompetencjami. Dlatego tak ważne jest, aby oferowane przez placówki edukacyjne ścieżki kształcenia były bliskie potrzebom lokalnego rynku pracy, gdyż mają one zasadniczy wpływ na przyszłość zawodową absolwenta. Niezależne życie wymaga nie tylko samodzielności i zaradności osobistej, ale również kompetencji społecznych i zawodowych, które

¹⁶ L. Antecka, M. Bałtowska-Jucha, M. Głaz-Skirzyńska, L. Klaro-Celej, G. Wyszomierska, M. Zakrzewska, Model wdrożenia praktyk wspomaganych w szkołach przysposabiających do pracy, Podręcznik instruktażowy dla nauczycieli, Centrum Rozwoju Zawodowego, Warszawa 2018, s. 5 - 6

uczniowie powinni nabyć podczas edukacji. Szczególnie ważne jest tutaj stworzenie warunków do transferu wiedzy teoretycznej na praktyczne umiejętności¹⁷.

Konsekwencją myślenia o wspieraniu ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w procesie nauczania w Szkołach Specjalnych Przysposabiających do Pracy jest stworzenie warunków dla uczniów do nabycia kluczowych kompetencji z punktu widzenia rynku pracy. Nowa podstawa programowa¹⁸ stwarza takie możliwości podejmowania działań, które mają przygotować ucznia do podjęcia pracy na otwartym lub chronionym rynku, ale nie zapewnia narzędzi do ich realizacji¹⁹.

W tym artykule chciałam skupić się na różnych aspektach związanych z organizacją i realizacją praktyk wspomaganych, przedstawić jak przebiega długofalowa droga do usamodzielnienia, integracji i godnej przyszłości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym ze współistniejącym sprzężeniami – kształcących się w Specjalnej Szkole Przysposabiającej do Pracy przy Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczym im. Marii Konopnickiej w Kluczborku.

Współczesna edukacja specjalna stawia sobie za cel nie tylko przekazywanie wiedzy, ale przede wszystkim kształtowanie umiejętności życiowych i społecznych, które umożliwiają młodym ludziom funkcjonowanie w dorosłym życiu. W przypadku uczniów ze złożonymi potrzebami edukacyjnymi, zwłaszcza osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym ze współistniejącymi sprzężeniami, kluczowe staje się zapewnienie praktycznego przygotowania do dorosłości. Kluczborska Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy stanowi ogniwo łączące świat edukacji z rzeczywistością społeczną i zawodową. Odbывające się w Placówce od pięciu lat praktyki wspomagane, realizowane są

¹⁷ Tamże, s. 7 - 8

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, załącznik nr 5 do rozporządzenia (Dz.U. poz. 356)

¹⁹ L. Antecka, M. Bałtowska-Jucha, M. Głaz-Skirzyńska, L. Klaro-Celej, G. Wyszomierska, M. Zakrzewska, Model wdrożenia praktyk wspomaganych w szkołach przysposabiających do pracy, Podręcznik instruktażowy dla nauczycieli, Centrum Rozwoju Zawodowego, Warszawa 2018, s. 10

w środowiskach takich jak Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ) i Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS).

Filozofią praktyk wspomaganych w naszej placówce jest wsparcie, a nie wyręczanie, czyli samodzielność po „montessoriańsku” – „**Daj mi czas**” i „**pomóż mi zrobić to samemu**”.

Czym są praktyki wspomagane? Praktyki wspomagane to forma aktywności zawodowej uczniów, odbywająca się z udziałem nauczyciela pełniącego rolę trenera pracy, którego zadaniem jest wspieranie ucznia na każdym etapie realizacji obowiązków. Dzięki indywidualnemu podejściu i dostosowaniu zadań do możliwości ucznia, możliwe jest stopniowe wprowadzanie go w rzeczywistość zawodową w sposób bezpieczny i motywujący.

Praktyki wspomagane realizowane w oparciu o podstawę programową²⁰, nie są zwykłą formą praktyk zawodowych. To program mający na celu przygotowanie uczniów do aktywnego udziału w rynku pracy oraz integracji w lokalnym środowisku oparty na indywidualnym wsparciu i systematycznym wprowadzaniu ucznia w świat pracy, który uwzględnia jego możliwości, ograniczenia, tempo uczenia się oraz potrzeby emocjonalne. Instruktor reintegracji zawodowej w ZAZ lub terapeuta w ŚDS, nauczyciel wspierający pełniący funkcję trenera pracy, a często także doradca zawodowy, pełnią funkcję przewodników, ale nie przejmują za ucznia odpowiedzialności. Uczeń nie jest wyręczany, ale wspierany, stwarza się mu warunki do podejmowania realnych wyzwań w bezpiecznym środowisku.

Model praktyk wspomaganych realizowanych w Kluczborku opiera się na **trzech filarach**:

1. Indywidualizacji – praktyki wspomagane realizowane są w dwóch miejscach – Zakładzie Aktywności Zawodowej (ZAZ) oraz Środowiskowym Domu Samopomocy (ŚDS) – które pełnią rolę instytucji wspierających proces aktywizacji zawodowej i społecznej uczniów. Wybór miejsca odbywania praktyk uzależniony jest od

²⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, załącznik nr 5 do rozporządzenia (Dz.U. poz. 356)

indywidualnych potrzeb, możliwości oraz predyspozycji ucznia. Obie placówki zapewniają bezpieczne, dostosowane środowisko pracy oraz możliwość rozwijania umiejętności w warunkach odpowiadających rzeczywistości zawodowej. Taka różnorodność miejsc sprzyja elastycznemu podejściu do organizacji praktyk oraz umożliwia lepsze dopasowanie ścieżki rozwoju każdego ucznia. Zarówno w Zakładzie Aktywności Zawodowej (ZAZ), jak i w Środowiskowym Domu Samopomocy (ŚDS), zadania są tak dobierane, aby uczeń mógł wykonywać je samodzielnie lub z odpowiednim wsparciem, w atmosferze zrozumienia i akceptacji. Pracownicy instytucji, we współpracy z nauczycielami i opiekunami, analizują predyspozycje ucznia oraz jego potencjał rozwojowy, co pozwala na stworzenie bezpiecznego i motywującego środowiska pracy. Zakład Aktywności Zawodowej w Kluczborku to miejsce rehabilitacji zawodowo-społecznej, oferujący zatrudnienie osobom z niepełnosprawnościami. Środowiskowy Dom Samopomocy natomiast pełni funkcję terapeutyczną i opiekuńczą, umożliwiając uczestnikom rozwijanie umiejętności społecznych, życiowych i zawodowych. Praktyki wspomagane w tych placówkach pozwalają uczniom na rzeczywiste „zanurzenie” się w środowisku pracy. Takie podejście sprzyja budowaniu poczucia kompetencji, rozwijaniu umiejętności zawodowych oraz zwiększa zaangażowanie ucznia w powierzane zadania.

- 2. Współpracy z otoczeniem** – to istotny element organizacji praktyk wspomaganych i opiera się na ścisłym współdziałaniu szkoły, instytucji przyjmującej ucznia – Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ) lub Środowiskowego Domu Samopomocy (ŚDS) – oraz jego rodziny. Każda ze stron pełni ważną rolę w procesie wspierania ucznia: szkoła czuwa nad realizacją celów edukacyjnych, instytucja przyjmująca zapewnia odpowiednie warunki pracy i rozwój umiejętności praktycznych, a rodzina wspiera dziecko emocjonalnie i motywuje do zaangażowania. Wspólne planowanie przebiegu praktyk, regularny kontakt i wymiana informacji między stronami sprzyjają spójności działań wychowawczych, edukacyjnych i terapeutycznych. Formalnym potwierdzeniem tej współpracy jest zawarte porozumienie, które jasno

określa zakres obowiązków każdej z instytucji oraz zasady wspólnego działania na rzecz dobra ucznia

- 3. Wsparciu nauczyciela pełniącego rolę trenera pracy** – wsparcie ma fundamentalne znaczenie dla skutecznej realizacji praktyk wspomaganych. Jego obecność na stanowisku pracy nie tylko zwiększa poczucie bezpieczeństwa ucznia, ale także ułatwia adaptację do nowych, często nieznanych warunków środowiska zawodowego. Trener pracy w naszej szkole to nauczyciel, który zna ucznia z codziennych zajęć edukacyjnych i posiada wiedzę na temat jego możliwości, potrzeb, mocnych stron oraz pojawiających się trudności. Taka relacja oparta na zaufaniu i wzajemnym zrozumieniu stwarza solidne podstawy do skutecznego wspierania ucznia podczas praktyk. Nauczyciel-trener towarzyszy uczniowi od pierwszego dnia praktyk, wprowadzając go stopniowo w zakres obowiązków, tłumacząc zasady funkcjonowania „zakładu pracy” i pomagając odnaleźć się w relacjach społecznych z instruktorami reintegracji zawodowej, terapeutami, pracownikami produkcyjnymi/pracownikami w pracowni czy uczestnikami zajęć wspierająco-aktywizujących. Reaguje na pojawiające się trudności, służy pomocą w rozwiązywaniu problemów, a jednocześnie zachęca do samodzielności, podejmowania inicjatywy i odpowiedzialności za wykonywane zadania. Jego rola nie kończy się na wsparciu technicznym – trener pracy pełni także funkcję motywacyjną i wychowawczą. Dzięki stałej obecności nauczyciela, uczeń zyskuje poczucie bezpieczeństwa, może spokojnie uczyć się nowych umiejętności i rozwijać się w tempie zgodnym z własnymi możliwościami. Trener pracy monitoruje postępy ucznia, dostosowuje poziom wsparcia do jego rozwoju i współpracuje z personelem instytucji przyjmującej, dbając o to, by warunki praktyk były sprzyjające i dostosowane do indywidualnych potrzeb.

Takie kompleksowe podejście sprawia, że praktyki wspomagane nie tylko uczą konkretnych czynności zawodowych, ale też budują pewność siebie, poczucie sprawczości i przygotowują ucznia do bardziej samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.

Praktyki wspomagane stanowią niezwykle ważny element procesu edukacyjno-wychowawczego uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Umożliwiają stopniowe i bezpieczne wejście w świat pracy, dając szansę na zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych w rzeczywistym środowisku, ale z odpowiednim wsparciem. Dla wielu uczniów jest to pierwszy kontakt z obowiązkami, rytmem pracy oraz relacjami międzyludzkimi poza szkołą. Dzięki praktykom wspomaganym uczniowie mogą rozwijać nie tylko umiejętności zawodowe, ale także kompetencje społeczne – takie jak punktualność, odpowiedzialność, współpraca czy komunikacja. Indywidualne podejście, obecność trenera pracy oraz wsparcie ze strony instytucji przyjmującej sprawiają, że uczniowie mają realną szansę na odnalezienie się w środowisku pracy i przygotowanie do dorosłego, bardziej samodzielnego życia. Praktyki wspomagane są także ważnym krokiem w kierunku integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Przygotowanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym do wejścia na rynek pracy wymaga kompleksowego, zindywidualizowanego podejścia. Kluczowe elementy, które powinny być uwzględnione w tym procesie to:

1. Indywidualizacja działań polegająca na dostosowanie form i metod nauczania do możliwości ucznia, jego tempa pracy i stylu uczenia się. Dobór zadań i środowiska pracy zgodnie z zainteresowaniami, predyspozycjami i poziomem funkcjonowania ucznia. Tworzenie Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych (IPET) z jasno określonymi celami zawodowymi.
2. Rozwijanie umiejętności funkcjonalnych i społecznych, czyli nauka codziennych czynności związanych z życiem dorosłym i samodzielnością. Ćwiczenie kompetencji społecznych: komunikacja, współpraca, radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych, także budowanie nawyków pracy: punktualność, systematyczność, odpowiedzialność.
3. Wprowadzenie do środowiska pracy, polegające na realizacji praktyk zawodowych w miejscach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością. W przypadku

kluczborskiej Szkoły Przysposabiającej do Pracy jest to Zakład Aktywności Zawodowej i Środowiskowy Dom Samopomocy.

4. Obecność trenera pracy, który wspiera ucznia na każdym etapie adaptacji i uczenia się. Stopniowe zwiększanie samodzielności w wykonywaniu obowiązków. Łączenie funkcji edukacyjnej, wychowawczej i wspierającej.
5. Współpraca z rodziną. Angażowanie rodziców/opiekunów w proces planowania i realizacji działań. Informowanie o postępach ucznia i budowanie pozytywnego nastawienia do aktywności zawodowej dziecka. Zachęcanie rodziny do wspierania ucznia także poza szkołą i praktykami.
6. Kształtowanie pozytywnej tożsamości i wiary w siebie, polegającej na budowaniu poczucia wartości poprzez sukcesy zawodowe i społeczne. Dbanie o pozytywne doświadczenia, które wpływają na motywację do działania. Uczenie podejmowania decyzji i ponoszenia odpowiedzialności za własne wybory.
7. Planowanie dalszej ścieżki aktywności po ukończeniu szkoły. Konsultacje z doradcą zawodowym lub zespołem nauczycieli wspierających. Poszukiwanie miejsc aktywizacji zawodowej lub społecznej dostosowanych do możliwości ucznia. Przygotowanie dokumentów takich jak orzeczenie o stopniu niepełnosprawności i zaplanowanie kolejnych kroków w ramach systemu wsparcia.

Realizacja praktyk wspomaganych w Szkole Przysposabiającej do Pracy we współpracy z Zakładem Aktywności Zawodowej i Środowiskowym Domem Samopomocy to inwestycja w przyszłość młodych ludzi, która przynosi wymierne korzyści edukacyjne, społeczne i emocjonalne. To proces wymagający czasu, zaangażowania i elastyczności, ale jego efekty przekładają się na realne zmiany w życiu uczniów i ich rodzin, dając im poczucie sprawczości, nadzieję na przyszłość i szansę na pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym. Taka współpraca przynosi wymierne długoterminowe korzyści dla uczniów i instytucji.

Korzyści dla uczniów:

1. Realne doświadczenie zawodowe – praktyki wspomagane umożliwiają uczniom zdobycie praktycznych umiejętności w rzeczywistych warunkach pracy. Dzięki obecności w Zakładzie Aktywności Zawodowej uczniowie uczą się wykonywać

konkretne czynności zawodowe pod okiem instruktorów reintegracji zawodowej i trenera pracy, co zwiększa ich szanse na późniejsze zatrudnienie. Dzięki obecności w Środowiskowym Domu Samopomocy uczniowie mają możliwość rozwijania umiejętności społecznych, uczestniczenia w codziennych obowiązkach oraz włączenia się w działania terapeutyczno-aktywizujące, co wspiera ich samodzielność, poczucie sprawczości i przygotowuje do funkcjonowania w dorosłym życiu w środowisku wspierającym.

2. Rozwój kompetencji społecznych – podczas praktyk wspomaganych w Zakładzie Aktywności Zawodowej uczniowie uczą się funkcjonowania w strukturze zakładu pracy – nawiązują relacje z pracownikami, uczą się komunikować z przełożonymi i współpracownikami, przestrzegają zasad organizacyjnych i obowiązków zawodowych. Z kolei w Środowiskowym Domu Samopomocy mają okazję budować relacje w bezpiecznym, wspierającym środowisku terapeutycznym, gdzie rozwijają empatię, otwartość, odpowiedzialność za wspólnotę oraz uczą się odpowiedniego zachowania w sytuacjach społecznych dnia codziennego.
3. Budowanie poczucia własnej wartości – uczestnictwo w praktykach daje uczniom poczucie sprawczości i przynależności do społeczności zawodowej. Sukcesy osiągnięte w „pracy” wzmacniają ich wiarę w siebie i motywują do dalszego rozwoju.
4. Płynne przejście do dorosłości – dzięki wcześniejszemu oswojeniu z realiami życia zawodowego i społecznego, uczniowie są lepiej przygotowani do samodzielnego funkcjonowania po zakończeniu nauki.

Korzyści dla szkoły

1. Wzbogacenie oferty edukacyjnej – szkoła, oferując praktyki wspomagane w realnych miejscach pracy, może skuteczniej realizować cele przysposobienia do pracy i indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych.
2. Lepsza diagnoza predyspozycji zawodowych uczniów – obserwacja uczniów w warunkach pracy pozwala nauczycielom i doradcom zawodowym trafniej ocenić ich mocne strony oraz dostosować dalsze działania edukacyjne.

3. Budowanie pozytywnego wizerunku placówki – aktywna współpraca ze środowiskiem lokalnym pokazuje szkołę jako nowoczesną, otwartą na potrzeby uczniów i świadomą roli edukacji włączającej.

Korzyści dla instytucji partnerskich (ZAZ, ŚDS)

1. Wsparcie misji społecznej – Zakład Aktywności Zawodowej i Środowiskowy Dom Samopomocy, jako instytucje o charakterze integracyjnym i terapeutycznym, realizują swoje cele statutowe, angażując się w proces edukacyjno-zawodowy młodzieży z niepełnosprawnościami.
2. Pozyskanie przyszłych pracowników – dzięki obserwacji praktykantów w trakcie ich działań, instytucje mogą rozpoznać potencjalnych kandydatów do pracy lub dalszego uczestnictwa w zajęciach wspierających.
3. Zacieśnienie współpracy ze środowiskiem lokalnym – tworzenie sieci współpracy z placówkami edukacyjnymi przyczynia się do budowania pozytywnych relacji i wspólnego działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Praktyki wspomagane, realizowane w ramach współpracy Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy z Zakładem Aktywności Zawodowej i Środowiskowego Domu Samopomocy, przynoszą wielowymiarowe korzyści wszystkim zaangażowanym stronom. Uczniowie zyskują szansę na lepszy start w dorosłe życie, szkoła realizuje swoją misję w sposób bardziej kompleksowy, a instytucje lokalne wzmacniają swoją rolę jako miejsca realnego wsparcia społecznego. Tego typu działania są doskonałym przykładem edukacji opartej na partnerstwie i wspólnym celu – integracji i aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Praktyki wspomagane mają znaczenie również dla społeczności lokalnej: zmieniają postrzeganie osób z niepełnosprawnościami jako biernych beneficjentów pomocy społecznej na aktywnych uczestników życia zawodowego, promują ideę włączania, różnorodności i równości szans.

Podsumowując niniejsze rozważania o **praktykach wspomaganych jako drodze do realnej integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami**, warto zatrzymać się na chwilę przy słowach Edwarda Everetta Hale’a:

„Jestem tylko jeden, ale przecież jestem jeden. Nie mogę zrobić wszystkiego, ale przecież mogę zrobić coś niecoś. A ponieważ nie mogę zrobić wszystkiego, nie odmówię zrobienia tego co zrobić potrafię.”

To proste, a jednocześnie niezwykle poruszające przesłanie doskonale oddaje sens i istotę praktyk wspomaganych. Każdy uczeń, choć często mierzy się z barierami, ograniczeniami i trudnościami, **jest kimś ważnym i potrzebnym**. Nie musi robić wszystkiego. Wystarczy, że zrobi tyle, ile potrafi – **na miarę swoich możliwości, z pomocą drugiego człowieka, w atmosferze szacunku i zrozumienia**.

W Środowiskowym Domu Samopomocy i Zakładzie Aktywności Zawodowej uczniowie nie tylko zdobywają umiejętności praktyczne, ale przede wszystkim odkrywają swoją wartość, uczą się odpowiedzialności, współpracy i samodzielności. Każdy gest, każda czynność, każde zadanie – nawet najdrobniejsze – ma znaczenie. Dla nich samych, dla ich przyszłości, ale także dla całej społeczności.

Praktyki wspomagane to nie tylko ścieżka edukacyjna – to lekcja człowieczeństwa, współdziałania i akceptacji. To tworzenie świata, w którym „niepełnosprawność” nie jest ograniczeniem, ale częścią różnorodności, jaką tworzymy wspólnie.

Bo choć „nie mogą zrobić wszystkiego”, **robią to, co potrafią najlepiej – i to naprawdę zmienia świat.**

Jak wygląda dzień praktyk wspomaganych?

Co dokładnie robią uczniowie w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kluczborku z Filią w Kuniowie? Jakie zadania wykonują w Zakładzie Aktywności Zawodowej? Jak radzą sobie w nowych rolach, czego się uczą i co im daje największą satysfakcję?

O tym wszystkim opowiem Państwu w kolejnym artykule, w którym zabiorę Was w podróż przez jeden dzień z życia praktykanta – od pierwszych kroków w szkole, po wejściu na teren instytucji, aż po refleksje i małe sukcesy pod koniec dnia.

Już dziś serdecznie zapraszam do lektury – poznajcie z bliska siłę, potencjał i codzienność młodych ludzi, którzy każdego dnia uczą się, jak być częścią świata pracy i dorosłości – na swój wyjątkowy sposób.

VIII. Edukacja dla zdrowia

Klaudia Kuzaj

Studio Terapii Ruchem BOSO w Kluczborku – przestrzeń, gdzie ciało i umysł odzyskują równowagę

W 2023 roku, w sercu Kluczborka, powstało wyjątkowe miejsce – Studio Terapii Ruchem BOSO. Nie jest to zwykła sala do ćwiczeń, lecz przestrzeń świadomego ruchu, pracy z ciałem oraz wsłuchiwania się w jego potrzeby. BOSO to nie tylko nazwa, lecz również filozofia, która stawia na naturalność, kontakt z własnym ciałem i powrót do pierwotnej formy ruchu.

Ruch jako terapia

Współczesny styl życia, zdominowany przez siedzący tryb pracy, stres i nadmiar bodźców, sprzyja pojawianiu się dolegliwości bólowych, ograniczeń ruchowych, problemów z postawą oraz napięć psychosomatycznych. Studio BOSO promuje ruch jako skuteczną formę terapii – pod warunkiem, że jest świadomy, dostosowany do indywidualnych możliwości oraz prowadzony przez wykwalifikowaną kadrę specjalistów.

Świadomy ruch – klucz do zdrowia

Regularna i dobrze prowadzona aktywność ruchowa to nie tylko sposób na poprawę sylwetki, lecz przede wszystkim profilaktyka zdrowotna, lepsze samopoczucie oraz zwiększenie świadomości własnego ciała. Zajęcia w Studio BOSO wspierają:

- redukcję napięć i bólów mięśniowych,
- poprawę postawy i zakresu ruchu,
- regulację oddechu oraz redukcję stresu,
- wzmocnienie mięśni głębokich i stabilizację ciała,
- poprawę kondycji psychicznej oraz wzrost energii na co dzień.

Aktywność oferowana w BOSO nie obciąża organizmu, lecz wspiera jego naturalne funkcjonowanie. Zajęcia nie mają charakteru fitnessowego wyścigu, lecz są świadomą praktyką dla zdrowia. Uczy się słuchania ciała, regeneracji oraz powrotu do równowagi zarówno fizycznej, jak i emocjonalnej.

Dla kogo przeznaczone jest Studio BOSO?

Oferta studia skierowana jest do wszystkich grup wiekowych i poziomów sprawności, niezależnie od wcześniejszego doświadczenia ruchowego. Dostępne są zajęcia indywidualne oraz grupowe, z których korzystają między innymi:

- osoby z bólami kręgosłupa i stawów,

- kobiety w ciąży oraz po porodzie,
- seniorzy pragnący zadbać o sprawność i równowagę,
- osoby aktywne fizycznie, które chcą uzupełnić trening o pracę nad mobilnością i regeneracją.

Dlaczego „boso”?

Nazwa studia odzwierciedla podejście do naturalności. Chodzenie boso symbolizuje powrót do pierwotnego kontaktu z ciałem i ziemią, rozwija świadomość i czucie. W BOSO ćwiczenia odbywają się na specjalnych matach i miękkich powierzchniach, zapewniających komfort i bezpieczeństwo podczas treningu bez obuwia.

BOSO – więcej niż ruch

Studio BOSO to nie tylko zajęcia ruchowe, ale również miejsce spotkań i wsparcia. Organizowane są warsztaty, konsultacje z fizjoterapeutami oraz cykle edukacyjne skierowane do rodziców i nauczycieli. Przestrzeń została zaprojektowana z dbałością o komfort uczestników – miękkie oświetlenie, ciepłe kolory i przytulny klimat sprzyjają wyciszeniu i koncentracji. To miejsce wolne od tłoku i presji, które zachęca do regularnych powrotów, nie tylko w celu ćwiczeń, ale również relaksu i oddechu.

Oferta zajęć:

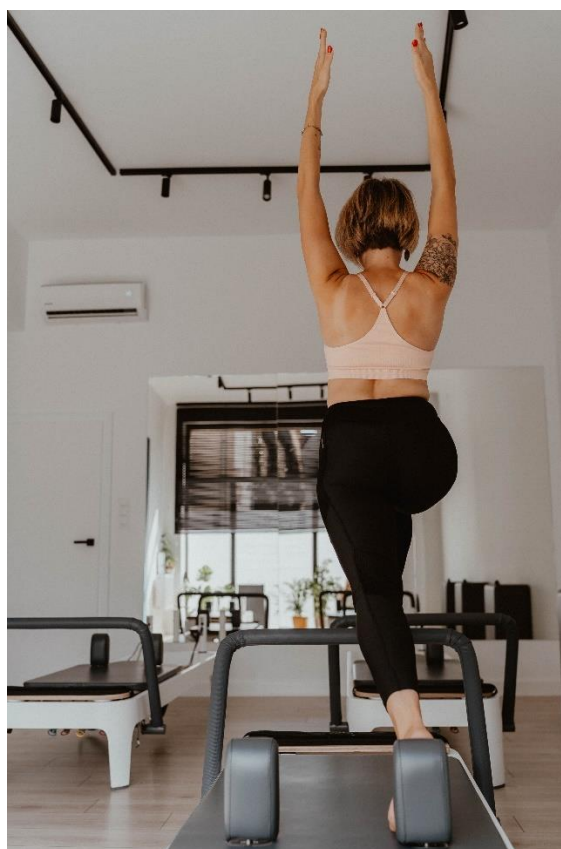
- Pilates reformer
- Pilates na macie
- Hatha joga
- Zdrowy kręgosłup
- Senior reformer
- Gimnastyka seniora
- Trening funkcjonalny
- Trening obwodowy

Kontakt:

Studio Terapii Ruchem BOSO ul. Podwale 8/2, 46-203 Kluczbork

Telefon: 577 347 777

Facebook i Instagram: @BosoKluczbork

Fot. K. Kuzaj. Studio terapii ruchem BOSO

IX. Stąd jest

Lidia Mucha

Reprezentantka Polski w piłce siatkowej kobiet – Justyna Łysiak

Zacząło się w Kluczborku – niewielkim mieście, gdzie hala sportowa nie mieści tłumów, ale potrafi wychować mistrzynię. Dziś Justyna Łysiak ma za sobą medale Ligi Narodów, brązy TAURON Ligi i pozycję jednej z najlepszych libero w Polsce.

Gdyby przeanalizować źródła tego wielkiego sukcesu, na pewno ważną rolę odegrała rodzina Justyny. Ojciec, Mariusz Łysiak jest nauczycielem wychowania fizycznego w ZSO w Kluczborku i trenerem 1 ligowego KKS Mickiewicz Kluczbork, mama Renata była siatkarką, obecnie uczy w liceum wychowania fizycznego, a brat Michał też jest siatkarzem i gra na pozycji libero. Rodzina z tradycjami sportowymi, z miłością do siatkówki. Ale jest jeszcze jeden czynnik, który wpłynął na obecną pozycję Justyny – jej pracowitość, charakter i umiejętność budowania relacji z innymi ludźmi. Potrafiła łączyć obowiązek chodzenia do szkoły, uczenia się z treningami niezbędnymi do osiągnięcia wysokiego poziomu gry. Justyna przyznaje, że zawsze była bardzo sumienna i starała się wszystko robić na najwyższym poziomie. Lubiła się uczyć i nie wyobrażała sobie, żeby obowiązki szkolne zeszły na dalszy plan. Jednym z najtrudniejszych momentów w życiu rodziny było podjęcie decyzji o wyjeździe Justyny z domu. Miała tylko 15 lat, kiedy zaproponowano jej naukę w Szkole Mistrzostwa Sportowego. To nie była łatwa decyzja. Ale Justyna podolała obowiązkom, uczyła się, trenowała. Sama przyznaje, że wszystko, co osiągnęła, zawdzięcza zorganizowaniu, samodyscyplinie, obowiązkowości. Jej powszedni dzień składał się z treningów i nauki, ale uwieńczeniem był egzamin maturalny, który zdała, uzyskując bardzo wysokie wyniki. Niewiele osób chyba wie, że Justyna zanim zdecydowała się, że to sport będzie jej sposobem na życie, myślała o studiach medycznych i zostaniu lekarzem. Dla miłośników siatkówki całe szczęście, że nie zrealizowała tego planu.

Jak przebiegała siatkarska kariera Justyny Łysiak?

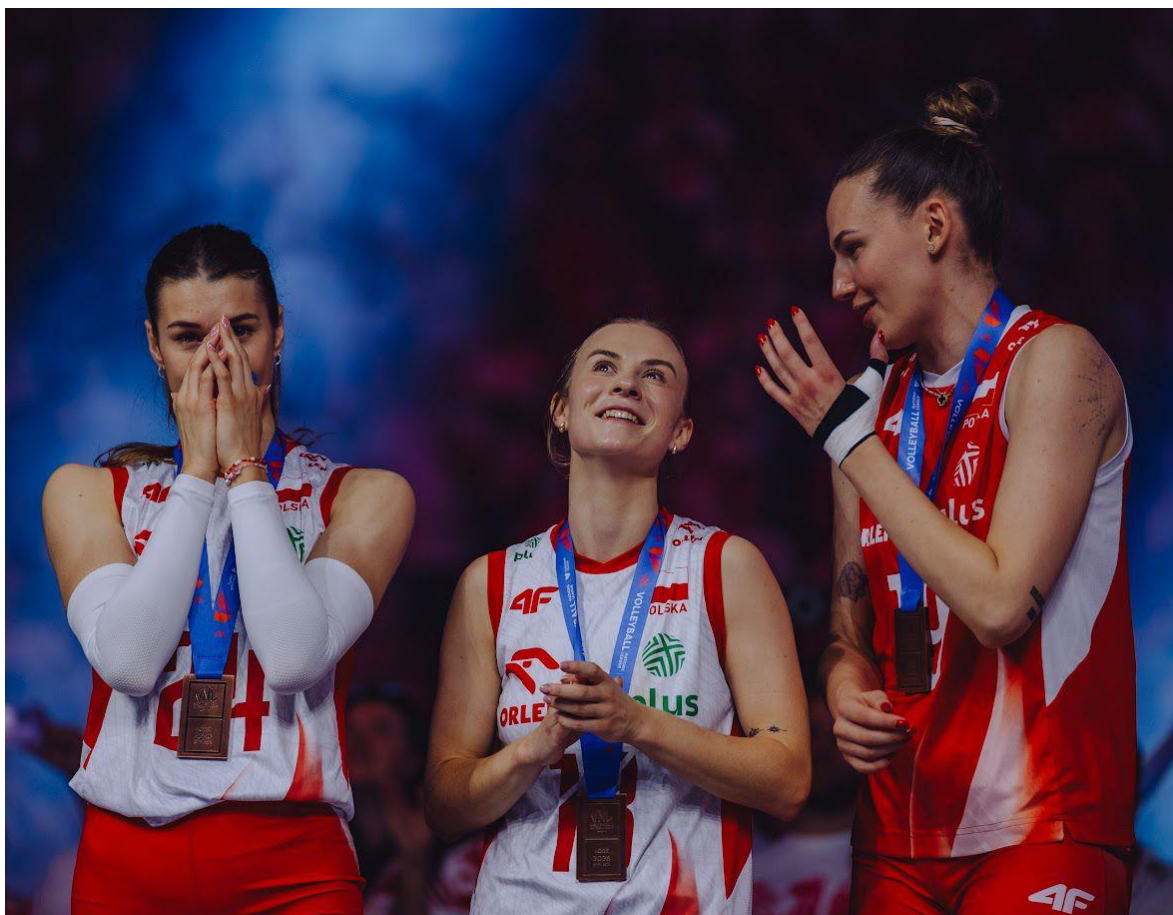
Zaczęła się w rodzinnym mieście w Kluczborku, w którym grała w lokalnym klubie UKS Jedynka. Już wówczas wyróżniała się zaangażowaniem, pracowitością i talentem, dlatego została przyjęta do Szkoły Mistrzostwa Sportowego PZPS w Szczyrku – kuźni młodych talentów polskiej siatkówki. Po czasie spędzonym w SMS Szczyrk Justyna zadebiutowała na seniorskim poziomie w barwach Enea PTPS Piła w sezonie 2017/2018. Rok później trafiła do Grupy Azoty Chemik Police – jednej z najlepszych drużyn kobiecej siatkówki w Polsce. W barwach Chemika zdobyła Puchar Polski 2019, a jej obecność w drużynie z tak dużym doświadczeniem była istotnym krokiem w jej rozwoju mentalnym i technicznym. W latach 2019–2021 reprezentowała Energa MKS Kalisz, gdzie zyskała regularne występy i miano jednej z najlepiej przyjmujących zawodniczek ligi. Od sezonu 2021/2022 Justyna Łysiak związana jest z PGE Grot Budowlanymi Łódź. W barwach łódzkiego zespołu zdobyła brązowy medal TAURON Ligi w roku 2023 i 2025, wielokrotnie była wybierana do „Szóstki kolejki”, uznano ją też za liderkę defensywy drużyny. To nie są jedynie subiektywne odczucia kibiców czy znawców sportu. To fakty w postaci danych statystycznych. W sezonie 2024/25 Justyna Łysiak była drugą najlepiej przyjmującą libero w całej lidze (efektywność 54,85 %), a jej statystyki były wzorem stabilności: 31 rozegranych meczów, 111 setów i tylko 15 błędów w przyjęciu przez cały sezon. Zaprezentowała bardzo stabilną formę: wysoki procent przyjęć perfekcyjnych oraz bardzo niski poziom błędów. To pokazuje jej kluczową rolę w defensywie drużyny jako libero, była prawdziwym filarem jej stabilności.

Do seniorskiej reprezentacji Polski trafiła jako rezerwowa libero, jednak szybko zyskała zaufanie sztabu trenerskiego. Brała udział w Letniej Uniwersjadzie 2021, gdzie zdobyła brązowy medal i Lidze Narodów 2024 i 2025, zdobywając dwukrotnie z reprezentacją Polski brąz. Szczególnie pamiętny był turniej finałowy VNL 2025 w Łodzi, podczas którego Polki po porażce z Włoszkami w meczu o 3. miejsce pokonały Japonię, a Justyna była jednym z filarów obrony: „Wspaniale jest grać przy pełnej hali... Ta hala w Łodzi przynosi nam jednak szczęście.” – powiedziała po meczu.

Zwycięstwa są wynikiem wielkiego wysiłku, codziennego treningu i zaangażowania, ale też, jak już wcześniej była mowa, charakteru i osobowości zawodniczki. Justyna Łysiak gra z ogromnym sercem, wyróżnia się refleksem i znakomitym przeglądem sytuacji boiskowej. Znana jest z bezkompromisowych obron, komunikatywności i świetnej współpracy z koleżankami z drużyny. Jej styl określany jest jako „cichy motor napędowy” – zawsze w cieniu punktujących, ale bez niej zespół nie działa tak, jak powinien. Jej rola w kadrze często polega na „gaszeniu pożarów”, zawsze jest gotowa wejść w najtrudniejszym momencie i odmienić losy seta. Jej profesjonalizm, pokora i pracowitość sprawiają, że stała się jedną z najpewniejszych zawodniczek reprezentacji, która zdaje sobie sprawę, że siłę nie zawsze mierzy się w centymetrach czy atakach. Czasem to cisza i koncentracja stanowi o sukcesie. A ona robi to niemal w każdym meczu.

O tym, że Justyna jest nie tylko świetna technicznie, ale potrafi budować dobre relacje w zespole, świadczy jej rywalizacja, a raczej współpraca z Aleksandrą Szczygłowską. W siatkówce na boisku może grać tylko jedna libero. To zawodniczka odpowiedzialna za przyjęcie zagrywki i grę w obronie – nie atakuje, nie serwuje i nie blokuje. W reprezentacji, jak i w klubach, zwykle są dwie libero. W reprezentacji Polski w ostatnich sezonach podstawową rolę pełniła Aleksandra Szczygłowska, natomiast Justyna Łysiak była zmienniczką, która wchodziła na boisko rotacyjnie lub w trudniejszych momentach. W praktyce obydwie dziewczyny współpracują i starają się wspierać. Trener decyduje, która wchodzi na boisko, według jego oceny, która w danym momencie więcej zdziała dla drużyny. Justyna Łysiak wchodzi, gdy zespół potrzebuje stabilizacji lub więcej pewności w defensywie, bo to ona ceniona jest za doskonałe „czytanie gry” i niezwykłą precyzję. Obie wzajemnie się uzupełniają i niejednokrotnie zdarzało się, że dzięki zmianie libero Polska odwracała losy meczu. To wspaniały przykład zdrowej rywalizacji sportowej, podczas której zawodniczki mają świadomość, że celem jest dobro drużyny. Jak powiedziała Justyna na łamach Polsat Sport w 2025: „Z Olą Szczygłowską mamy zdrową rywalizację. Każda z nas daje z siebie wszystko, żeby reprezentacja grała jak najlepiej.”

Justyna Łysiak – dziś jej nazwisko pojawia się w relacjach z najważniejszych turniejów świata, a zdjęcia z meczów krążą po sportowych portalach. Ale Justyna Łysiak wciąż pozostaje tą samą dziewczyną z Kluczborka, która zaczynała od szkolnej sali gimnastycznej i marzeń większych niż boisko. Każdy jej mecz, każde perfekcyjne przyjęcie i każda medalowa chwila to nie tylko jej osobisty sukces – to także powód do dumy dla wszystkich, którzy pamiętają jej pierwsze kroki w siatkówce. Dla mieszkańców Kluczborka jest kimś więcej niż reprezentantką Polski – jest dowodem, że nawet z małego miasta można dojść na sam siatkarski szczyt. I choć dziś broni barw narodowych i ligowych gigantów, w sercach kibiców z rodzinnego miasta zawsze pozostanie „naszą Justyną”.

Fot. J. Skubis. Justyna Łysiak z koleżankami z drużyny

Fot. Archiwum prywatne Justyny Łysiak

X. Warto zobaczyć

Przemysław Ziółkowski

Zespół Szkół Nr 1 w Kluczborku

Fot. ZS Nr 1. Budynki Zespołu Szkół Nr 1 w Kluczborku – 2025

Fot. ZS Nr 1. Pracownia fotograficzna

Fot. ZS nr 1. Nowoczesna hala sportowa ZS nr 1

Fot. ZS NR 1. Boisko wielofunkcyjne w hali sportowej

Fot. ZS Nr 1. Odrestaurowany zabytkowy budynek sali gimnastycznej

Fot. ZS Nr 1. Wnętrze odrestaurowanej sali gimnastycznej

AUTORZY:

Beata Bryk, nauczycielka i doradca zawodowy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Kluczborku

Harry Duda, poeta, prozaik, publicysta, działacz społeczny

Anna Dzierżan, konsultantka ds. informacji pedagogicznej i systemu doskonalenia w Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku

Justyna Gembara, doradca metodyczny nauczycieli języka niemieckiego w Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku, nauczycielka języka niemieckiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku

Klaudia Kuzaj, założycielka i instruktorka w Studio Terapii Ruchem BOSO w Kluczborku, instruktorka Ruchu Prozdrowotnego, pilates, jogi, pilates reformer oraz zajęć ruchowych dla seniorów

Katarzyna Maciejewska, nauczyciel akademicki w Akademii Nauk Stosowanych we Wrocławiu, wychowawca świetlicy w Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Lubszy

Lidia Mucha, doradca metodyczny nauczycieli języka polskiego w Powiatowym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku, polonistka w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku

Joanna Pycia, nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Kluczborku, szkoleniowiec w zakresie kształcenia specjalnego

Katarzyna Rakoczy, wicedyrektorka w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku, nauczycielka chemii

Zofia Wietrzyk, dyrektorka Powiatowego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Kluczborku, konsultantka ds. wczesnej edukacji i systemu wspomagania

Przemysław Ziółkowski, dyrektor Zespołu Szkół Nr 1 w Kluczborku, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli, trener Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości